

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Ταξινόμηση και περιγραφή του αρχείου των οικογενειών
Μαυρίδη και Μαυρομμάτη**

Υποψήφια: Σταματέλλα Κατσουλιάνου, Β2013088

Επιβλέπων καθηγητής: Εμμανουήλ Δρακάκης

Θεσσαλονίκη 2023

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Ταξινόμηση και περιγραφή του αρχείου των οικογενειών
Μαυρίδη και Μαυρομμάτη**

Εξεταστική Επιτροπή:

**Εμμανουήλ Δρακάκης, Επιβλέπων Καθηγητής, μέλος ΔΕΠ στο
Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας**

**Δημήτριος Μεταλληνός, μέλος ΕΔΙΠ στο Τμήμα Αρχειονομίας,
Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας**

**Αλεξάνδρα Καββαδία, μέλος ΕΔΙΠ στο Τμήμα Αρχειονομίας,
Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας**

Θεσσαλονίκη 2023

Υπεύθυνη Δήλωση

Με το παρόν κείμενο δηλώνω ότι η κάτωθι υπογεγραμμένη Κατσουλιάνου Σταματέλλα, με αριθμό μητρώου B2013088, είμαι συγγραφέας της παρούσας πτυχιακής εργασίας, η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των απαιτήσεων του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Επίσης δηλώνω ότι κάθε πηγή που χρησιμοποιήθηκε για την υποστήριξη των υποθέσεων, της μελέτης και της έρευνας μου, αναφέρεται ρητά, υπό τη μορφή αναφοράς, σε όλο το φάσμα των κειμένων της παρούσας εργασίας. Το ίδιο ισχύει και για τη χρήση ιδεών και λέξεων, τα οποία αναφέρονται είτε όπως υπάρχουν στις πηγές, είτε παραφρασμένα από εμένα.

Η Δηλούσα

Κατσουλιάνου Σταματέλλα

Ευχαριστίες

Η παρούσα πτυχιακή εργασία ολοκληρώθηκε με τη σημαντική βοήθεια μιας σειράς ανθρώπων, στους οποίους θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου. Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας εργασίας κ. Εμμανουήλ Δρακάκη, καθηγητή αρχειονομίας του Τμήματος Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, για την ανάθεση του θέματος, την επίβλεψη και βοήθεια καθ' όλη τη διάρκεια διεξαγωγής της πτυχιακής εργασίας μου. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Δημήτριο Μεταλληνό καθηγητή και την κα. Αλεξάνδρα Καββαδία καθηγήτρια του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, μέλη της εξεταστικής επιτροπής της πτυχιακής εργασίας, αλλά και όλους τους καθηγητές του Τμήματος για τις γνώσεις που μου παρείχαν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

Ευχαριστίες οφείλω επίσης στον κ. Γεώργιο Κουμαρίδη, υπεύθυνο του Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου (ΕΛΙΑ) για τη στήριξη και τις οδηγίες του και όλο το προσωπικό του ΕΛΙΑ για τη βοήθεια και την ευγενική συμπεριφορά τους.

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της ολοκλήρωσης των σπουδών μου στο Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας. Παρουσιάζει τις βασικές αρχές αρχειονομίας σε θεωρητικό επίπεδο και τη φυσική διευθέτηση των αρχείων που πραγματοποιήθηκε στο Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο Θεσσαλονίκης (ΕΛΙΑ).

Σκοπό της εργασίας αποτέλεσε η επεξεργασία, η ταξινόμηση, η αρχειοθέτηση και η περιγραφή του αρχείου της οικογένειας Μαυρίδη και Μαυρομμάτη, προκειμένου να καταστεί το υλικό προσιτό στους ερευνητές και οποιονδήποτε ενδιαφέρεται να αναζητήσει πληροφορίες γι αυτό στο παρόν και στο μέλλον. Επίσης να υποδειχθεί η σημασία των αρχείων.

Στο θεωρητικό μέρος της εργασίας γίνεται παρουσίαση των βασικών εννοιών της αρχειονομίας. Παράλληλα γίνεται ανάλυση των αρχειακών εργασιών σε όλα τα στάδια, από την πρόσκτηση του υλικού έως τη φύλαξη και διάθεση του στους χρήστες. Γίνεται αναφορά στους αρχειακούς φορείς στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στο Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο καθώς και στις οικογένειες Μαυρίδη και Μαυρομμάτη.

Το πρακτικό μέρος παρουσιάζει τα στάδια της διαχείρισης και οργάνωσης του αρχειακού υλικού, τη διαδικασία και τις εργασίες οι οποίες διεκπεραιώθηκαν έως τη φύλαξη του υλικού στο αρχειοστάσιο της υπηρεσίας.

Λέξεις κλειδιά

Αρχείο, αρχειονομία, αρχειονόμος, αρχειακή περιγραφή, ταξινόμηση, αρχειακοί φορείς, Γενικά Αρχεία του Κράτους, Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο

Abstract

This thesis was carried out as part of the completion of my studies at the Department of Archives, Library Science and Museology. It presents the basic principles of archival at a theoretical level and the physical arrangement of the archives carried out in the Greek Literary and Historical Archive of Thessaloniki (ELIA).

The purpose of the work was the processing, classification, archiving and description of the archive of the Mavridis and Mavrommatis family, in order to make the material accessible to researchers and anyone interested in looking for information about it in the present and in the future. Also indicate the importance of the files.

In the theoretical part of the work, the basic concepts of archival are presented. At the same time, archival work is analyzed at all stages, from the acquisition of the material to its storage and distribution to users. Reference is made to archival institutions in Greece, specifically the Greek Literary and Historical Archive as well as the Mavridis and Mavrommati families.

The practical part presents the stages of the management and organization of the archival material, the process and the tasks that were carried out until the storage of the material in the archives of the service.

Keywords

Archive, archival, archivist, archival description, classification, archival bodies, General Archives of the State, Greek Literary and Historical Archive

Περιεχόμενα

	σελ.
Υπεύθυνη Δήλωση.....	1
Ευχαριστίες.....	2
Περίληψη.....	3
Abstract.....	4
Περιεχόμενα.....	5
Κατάλογος συντομογραφιών.....	7
Κατάλογος εικόνων.....	8
Εισαγωγή.....	9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - Βασικές αρχές αρχειονομίας

1.1 Αρχείο - Ορισμός.....	11
1.2 Αρχείο - Ιστορική αναδρομή.....	12
1.3 Αρχεία και πολιτιστική κληρονομιά.....	14
1.4 Η φύση των αρχείων.....	15
1.5 Λόγοι τήρησης των αρχείων.....	17
1.6 Αρχειονομία και αρχειονόμος.....	18
1.7 Αρχειακές εργασίες.....	20
1.8 Διεθνή Πρότυπα Αρχειακής Περιγραφής.....	25

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - Αρχειακές Υπηρεσίες στην Ελλάδα

2.1 Ιστορική αναδρομή.....	29
2.2 Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ).....	33
2.3 Το ΕΛΙΑ - ΜΙΕΤ.....	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - Αρχείο οικογενειών Μαυρίδη και Μαυρομμάτη

3.1 Οικογένειες Μαυρίδη και Μαυρομμάτη.....	39
3.2 Αρχειακή περιγραφή.....	43
3.3 Μεταγραφή.....	56

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - Μεθοδολογία

4.1 Παρουσίαση των σταδίων της ταξινόμησης και περιγραφής του αρχειακού υλικού.....	67
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - Συμπεράσματα

5.1 Σύνοψη του συνόλου της μελέτης.....	71
Βιβλιογραφία.....	72

Κατάλογος συντομογραφιών

Αρ.: Αριθμός

Βλ.: Βλέπε

ΓΑΚ: Γενικά Αρχεία του Κράτους

ΔΠΙΑΠ (Γ): Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής Περιγραφής (Γενικό)

ΔΣΑ: Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων

ΕΛΙΑ: Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο Θεσσαλονίκης

ΕΤΕ: Εθνική Τράπεζα Ελλάδος

Εφ.: Εφημερίδα

ΙΕΕΕ: Ιστορική και Εθνολογική Εταιρία της Ελλάδος

μτφρ.: Μετάφραση

Π.Δ.: Προεδρικό Διάταγμα

τχ.: Τεύχος

ΦΕΚ: Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

χ.χ.: Χωρίς χρονολογία

APPM2: Archives, Personal Papers, and Manuscripts-2nd ed.

ISAD - G: International Standard of Archival Description - General

MAD: A Manual of Archival Description

OPAC: Online public access catalog

RAD: Rules of Archival Description

USMARC - AMC: Archival and Manuscripts Control

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1. Κουτί αποθήκευσης φορέα	66
Εικόνα 2. Περιεχόμενο ντοσιέ.....	66
Εικόνα 3. Αρχικό στάδιο επεξεργασίας.....	67
Εικόνα 4. Αρχικό στάδιο επεξεργασίας.....	67
Εικόνα 5. Κατάστιχο.....	68
Εικόνα 6. Βιβλίο αντιγραφής επιστολών.....	68
Εικόνα 7. Επιστολή της Ζωής Γ. Μαυρίδη, με ημερολογιακή καταγραφή «περί της εισόδου των Ρώσων εις Φιλιππούπολιν» (1878).....	69
Εικόνα 8. Τοποθέτηση υλικού στο αρχειοστάσιο.....	69

Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας εργασίας, είναι η παρουσίαση των θεμάτων που σχετίζονται με την επιστήμη της Αρχειονομίας και με το περιβάλλον διαχείρισης των αρχείων, όπως διαμορφώνονται έως σήμερα. Γίνεται διατύπωση του ορισμού της αρχειονομίας και των καθηκόντων του αρχειονόμου, με στόχο την κατανόηση της φύσης, της αξίας των αρχείων και του λόγου για τον οποίο έχουν διηνεκή αξία.

Καθημερινά παράγεται μεγάλος όγκος πληροφοριών. Ο άνθρωπος με τις ενέργειες του δημιουργεί νέες πληροφορίες. Μεγάλο μέρος των πληροφοριών αποτελούν οι αρχειακές, υπάρχει όμως διαφορά μεταξύ της πληροφορίας και των αρχείων. Η μεμονωμένη πληροφορία δεν υφίσταται μόνη της. Οι πληροφορίες που έχουν παραχθεί στα πλαίσια των δραστηριοτήτων ενός φυσικού ή νομικού προσώπου και έχουν καταχωρισθεί σε ορισμένο υλικό αποτελούν αρχειακά τεκμήρια.

Τα αρχεία αποτελούν πολύτιμες πηγές πληροφοριών για την ιστορική έρευνα. Η αξία των αρχείων απορρέει από το πλαίσιο στο οποίο δημιουργήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν και τους δεσμούς τους με άλλα αρχεία.¹ Πολύτιμα όμως τεκμήρια απειλούνται ή καταστρέφονται. Αυτό μπορεί να οφείλεται στα υλικά των τεκμηρίων στις περιβαλλοντικές συνθήκες στους χώρους φύλαξης τους, στις φυσικές καταστροφές, στις καταστροφές που προκαλεί ο άνθρωπος κατά τη διαχείριση και την αποθήκευση του υλικού ή στην έλλειψη πόρων.

Από την αρχαιότητα ο άνθρωπος είχε την ανάγκη να καταγράφει τις δραστηριότητες του και έκανε προσπάθειες να τις διατηρήσει. Το αρχειακό υλικό υπάρχει εδώ και πολλά χρόνια, ωστόσο λόγω της μεγάλης αύξησης πληροφοριών και της ανάγκης ύπαρξης εξειδικευμένου προσωπικού για τη διαχείριση των αρχείων, κατά τον 19ο και 20ο αιώνα ξεκινάει η διαχείρισή του με βάση συγκεκριμένους και κατάλληλους για τη φύση του κανόνες. Σκοπός των αρχειακών υπηρεσιών είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη διατήρηση, συντήρηση και φύλαξη του αρχειακού υλικού. Μεγάλο μέρος ανθρώπων στις μέρες μας, δεν γνωρίζει τα Αρχεία ως πολιτιστικό φορέα και θεματοφύλακα της μνήμης και της ιστορίας. Ένα ακόμα πρόβλημα αποτελεί η έλλειψη προσωπικού στις αρχειακές υπηρεσίες, γεγονός που οδηγεί στην καθυστέρηση της διεκπεραίωσης των βασικών εργασιών. Υπάρχει η ανάγκη σε

¹ Ellis Judith, *Η διαχείριση των αρχείων*, μτφρ. Ζωή Οικονόμου, Αθήνα, Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, 2000

τμήματα αρχειακού υλικού τα οποία δεν είναι ακόμα διαθέσιμα για ιστορική έρευνα, να γίνουν οι κύριες ταξινομικές εργασίες ώστε να είναι προσιτά στους ερευνητές.

Η παρούσα εργασία διαρθρώνεται σε πέντε κεφάλαια:

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά οι βασικές έννοιες της αρχειονομίας και του αρχειονόμου, οι λόγοι τήρησης των αρχείων και οι αρχειακές εργασίες. Παρουσιάζονται επίσης τα Διεθνή Πρότυπα Αρχειακής Περιγραφής.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στους φορείς τήρησης αρχείων στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στα Γενικά Αρχεία του Κράτους και το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο. Επιχειρείται μια σύντομη ιστορική αναδρομή των αρχειακών εξελίξεων στην Ελλάδα.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το πρακτικό μέρος της εργασίας, γίνεται αναφορά στις οικογένειες Μαυρίδη και Μαυρομμάτη, παρατίθενται η αρχειακή περιγραφή του υλικού και η μεταγραφή επιστολής σχετικής με τον Ρωσοτουρκικό πόλεμο του 1878, η οποία παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Στο τέταρτο κεφάλαιο προσδιορίζεται η μεθοδολογία η οποία ακολουθήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια της επεξεργασίας, ταξινόμησης και περιγραφής του αρχείου των οικογενειών Μαυρίδη και Μαυρομμάτη.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη περιγραφή των συμπερασμάτων του συνόλου της πτυχιακής εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - Βασικές αρχές αρχειονομίας

1.1 Αρχείο - Ορισμός

Τα Γενικά Αρχεία του Κράτους διέπονται από το νόμο 4610/19 (ΦΕΚ 70/07.05.2019). Σύμφωνα με το άρθρο 160 του νόμου αυτού «Αρχείο είναι το σύνολο των μαρτυριών και των εγγράφων, αδιακρίτως χρονολογίας σχήματος και ύλης, που σχετίζονται με τη δραστηριότητα του Κράτους, των δημοσίων ή ιδιωτικών φορέων ή των νομικών ή φυσικών προσώπων ή ενώσεων προσώπων. Αρχείο είναι και κάθε τεκμήριο καταγραφής πληροφοριών που προβλέπεται στο άρθρο 35 του π.δ. 28/2015 (Α' 34) και συγκροτεί το αρχείο Πρωθυπουργού.

Το αρχειακό υλικό περιλαμβάνει πρωτότυπα ή αντίγραφα οποιασδήποτε ύλης ή τεχνικής ιδίως:

- Μεμονωμένα έγγραφα, χειρόγραφα, κατάστιχα, κώδικες και συλλογές αυτών.
- Απομνημονεύματα και ημερολόγια.
- Αλληλογραφία επίσημη και ιδιωτική δημοσίων προσώπων.
- Τεκμήρια προπαγανδιστικά, εκκλήσεις, προκηρύξεις, αφίσες, εφήμερο υλικό ή άλλα πληροφοριακά έντυπα.
- Ηλεκτρονικά έγγραφα και αρχεία, όπως αυτά ορίζονται στα άρθρα 1 και 5 του π.δ. 25/2014 (Α' 44) ή σε οποιαδήποτε άλλη μορφή, σύμφωνα με την εξέλιξη της τεχνολογίας.
- Οπτικοακουστικά αρχεία, ηχητικές και κινούμενες ή στατικές οπτικές αποτυπώσεις.
- Χάρτες, σχέδια, χαρακτηριστικά και έργα εικαστικού ενδιαφέροντος, τα οποία αποτυπώνουν μαρτυρίες σε οπτικές, γραμμικές αποτυπώσεις και απεικονίσεις, τοπογραφικά και υδρογραφικά διαγράμματα, μακέτες, αεροφωτογραφίες, ιχνογραφήματα, χαλκογραφίες λιθογραφίες, ξυλογραφίες, που τεκμηριώνουν πληροφορίες, οι οποίες αναφέρονται στην ιστορία και στην πολιτιστική κληρονομιά του ελληνικού Κράτους». ²

Αρχεία είναι τα έγγραφα τα οποία δημιούργησε, παρέλαβε και συγκέντρωσε ένα άτομο ή ένας οργανισμός στα πλαίσια της άσκησης των δραστηριοτήτων του και

² Νόμος 4610/2019, άρθρο 160, *Αρχείο και αρχειακό υλικό*, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 70/Α'/07.05.2019)

τα διατήρησε λόγω της διηνεκούς τους χρησιμότητας. Ο όρος χρησιμοποιείται με την πιο στενή του έννοια και αναφέρεται στα ανενεργά αρχεία που έχουν κατατεθεί ή έχουν επιλεγεί για να κατατεθούν σε έναν αρχειακό οργανισμό.

Επίσης η λέξη Αρχεία αναφέρεται συνήθως:

- στον οργανισμό, την υπηρεσία ή το πρόγραμμα που είναι υπεύθυνοι για την επιλογή, τη μέριμνα και τη χρησιμοποίηση των αρχείων διηνεκούς χρήσης.
- στο αρχειοστάσιο, το κτίριο ή το χώρο που προορίζεται για την αποθήκευση, τη διατήρηση και χρήση των αρχείων.

Στον ενικό αριθμό, η λέξη αρχείο αναφέρεται κυρίως στο σύνολο ή την ομάδα τεκμηρίων διηνεκούς αξίας, που παρήγαγε ένας συγκεκριμένος οργανισμός ή άτομο και τα οποία αποτελούν μια ζωτική πηγή.³

1.2 Αρχείο - Ιστορική αναδρομή

Τα αρχεία εμφανίστηκαν όταν εμφανίστηκε η γραφή. Δημιουργήθηκαν από την ανάγκη των ανθρώπων για να καταγράψουν τις πληροφορίες για την διεκπεραίωση των κοινωνικών τους δραστηριοτήτων. Με την εξέλιξη της γραφής εξελίχθηκαν και τα υλικά υποστρώματα αποτύπωσης της. Όταν η γλώσσα αποκτά υλική υπόσταση, γεννιέται το αρχειακό υλικό.

Τα παλαιότερα αρχειακά τεκμήρια από τον ελλαδικό χώρο, που έχουμε στην διάθεση μας, είναι οι χίλιες διακόσιες πήλινες πινακίδες οι οποίες βρέθηκαν το 1939 στις ανασκαφές του μυκηναϊκού ανακτόρου της Πύλου. Στην συνέχεια με την ανακάλυψη του αλφαβήτου στις ελληνικές πόλεις - κράτη, ξεκίνησε η τήρηση των αρχείων. Η ονομασία «αρχείον» βρέθηκε ότι ήταν σε χρήση σε τουλάχιστον είκοσι ελληνικές πόλεις, ενώ τα κτήρια των αρχείων χρησίμευαν για τη φύλαξη ιδιωτικών και δημόσιων εγγράφων. Στην αρχαία Ελλάδα σημαντικά κτήρια για την φύλαξη των ιδιωτικών και δημόσιων εγγράφων ήταν και οι ναοί. Η σημασία και η ανάγκη της τήρησης των αρχείων επιβεβαιώθηκαν με τις μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη το 508/7 π.Χ.. Οι δήμοι, ως αυτόνομες διοικητικές μονάδες, όφειλαν να τηρούν αρχείο των

³ Ellis Judith, *Η διαχείριση των αρχείων*, μτφρ. Ζωή Οικονόμου, Αθήνα, Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, 2000

δημοτών τους και να ενημερώνουν τους στρατιωτικούς και ναυτικούς καταλόγους. Όπως και για την εγγραφή των νέων στο «ληξιαρχικόν γραμματεῖον» του δήμου. Κατά τη διάρκεια του 5ου π.Χ. αιώνα, τα κεντρικά δημόσια αρχεία της πόλης των Αθηνών φυλάσσονταν στο κτήριο της Βουλής των Πεντακοσίων. Το κτήριο, αργότερα μετονομάστηκε σε «Μητρώον». Το μεγαλύτερο μέρος των αρχείων, ήταν γραμμένα σε ξύλινες πινακίδες και παπύρους, ενώ τα σημαντικότερα κείμενα χαράσσονταν σε λίθινες επιφάνειες. Η γραφή σε λίθινες επιφάνειες στα τέλη του 5ου αιώνα π.Χ. γενικεύεται και πλέον αφορά τους νόμους της πόλης, οικονομικούς καταλόγους και τιμητικά ψηφίσματα. Τα αρχεία άρχισαν να αποτελούν επίσημη πηγή πληροφόρησης για τους πολίτες και ταυτόχρονα συμβόλιζαν τη διαφάνεια της οικονομικής και πολιτικής διοίκησης της πόλης. Το 48 π.Χ. δημιουργήθηκε στη Ρώμη το Tabullarium, ένας ιδιαίτερος χώρος για την συγκέντρωση των αρχείων, στο οποίο φυλάσσονταν οικονομικής φύσεως δημόσια έγγραφα όπως και τεκμήρια δικαιοπραξιών ιδιωτών τα οποία είχαν εγγυημένη αποδεικτική αξία.

Στην εποχή της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας (330-1453), λόγω των πολέμων, των φυσικών καταστροφών και της ξένης κατοχής, δεν διατηρήθηκαν τα περισσότερα αρχειακά τεκμήρια. Διατηρήθηκαν μόνο στα μοναστήρια. Στις μεγάλες μονές υπήρχε αρχειοφύλακας, ένα από τα καθήκοντα του ήταν ο διαχωρισμός χρηστικών και μη εγγράφων. Επιβεβαίωση επίσης της τεράστιας σημασίας των αρχείων για τη λειτουργία και το κύρος της διοίκησης αποτελεί και η συνθήκη παράδοσης του Χάνδακα (Ηρακλείου) στους Οθωμανούς (1699). Στην εποχή της τουρκοκρατίας οι διοικήσεις των περιοχών δημιούργησαν αρχειακό υλικό, ωστόσο στις περιοχές που απελευθερώθηκαν στην επανάσταση του 1821 δεν κατάφεραν να σωθούν μεγάλα αρχειακά σύνολα.

Μετά τη Γαλλική Επανάσταση (1789), υπό την επίδραση του εθνικισμού, η Ευρώπη χρησιμοποιεί τα αρχεία για την τεκμηρίωση του παρελθόντος. Η δημιουργία της ιστορίας ως ακαδημαϊκού γνωστικού αντικειμένου στηρίζεται στη συγκέντρωση, οργάνωση και μελέτη των αρχείων

Τον 19ο αιώνα για πρώτη φορά τα αρχειακά τεκμήρια αποσυνδέονται από τη διοίκηση και αξιοποιούνται για την ιστορική έρευνα. Η δημόσια διαχείριση των αρχείων έδωσε για πρώτη φορά στο ευρύ κοινό δικαίωμα πρόσβασης στα αρχειακά τεκμήρια. Είναι πλέον αρμοδιότητα του κράτους η διατήρηση της γραπτής κληρονομιάς της χώρας. Στη διάρκεια του 19ου και του πρώιμου 20ου αιώνα οι ευρωπαϊκές χώρες ιδρύουν εθνικά αρχεία, που έχουν ως στόχο να διατηρήσουν την

εθνική μνήμη.

Το 1794 διαχωρίζονται για πρώτη φορά τα διοικητικά και τα ιστορικά αρχεία, τα αρχειακά τεκμήρια συνδέονται με τη διοίκηση και την καθημερινή γραφειοκρατική λειτουργία της. Σταδιακά ο όρος αρχείο αρχίζει να αναφέρεται μόνο στα παρελθούσης χρήσης τεκμήρια, τα οποία τηρούνται για να διατηρούν τη μνήμη.⁴

⁴ Γιαννακόπουλος Γιώργος - Μπουντούρη Βασιλική, *Εισαγωγή στην Αρχειονομία*

1.3 Αρχεία και πολιτιστική κληρονομιά

Η πολιτιστική κληρονομιά, υλική ή άυλη, είναι το κληροδότημα από παλαιότερες γενιές, είναι η αξία του παρελθόντος που κατανοούμε και αξιοποιούμε στο παρόν για να μπορέσουμε να τη διατηρήσουμε στο μέλλον. Τα αρχεία μας βοηθούν να διαμορφώσουμε το μέλλον, μαθαίνοντας από το παρελθόν. Αποτελούν μέρος της πολιτισμικής μας κληρονομιάς. Σχετίζονται και με άλλα είδη αποδεικτικών στοιχείων της παλαιότερης και σύγχρονης ανθρώπινης δραστηριότητας, όπως η προφορική παράδοση, τα αντικείμενα αρχειακής αξίας και το τεχνητό περιβάλλον.

Τα αρχεία επίσης μας βοηθούν στην κατανόηση μας ή την αλλαγή των απόψεων μας για το τεχνητό περιβάλλον ή τα αντικείμενα αρχειακής αξίας, όταν αυτά αφορούν τον τρόπο παραγωγής ή κατασκευής των τελευταίων, τη χρησιμότητα τους και τη σχέση τους με άτομα ή γεγονότα. Κατά παρόμοιο τρόπο, οι αποδείξεις που απορρέουν από το τεχνητό περιβάλλον ή τα αντικείμενα αρχειακής αξίας, μας βοηθούν στην ερμηνεία των αποδεικτικών στοιχείων που προσφέρουν τα αρχεία.

Τα Αρχεία ως πολιτιστικοί φορείς, έχουν στόχο τη διατήρηση και την ανάδειξη των συλλογών τους, ώστε να αναδειχθεί και να διαφυλαχθεί η πολιτιστική κληρονομιά.

Συχνά οι άνθρωποι αποκτούν αντίληψη των πραγμάτων από διάφορα είδη αποδεικτικών στοιχείων και με διάφορους τρόπους, για παράδειγμα διανοητικά, εμπειρικά, μέσω της αισθητικής αντίληψης. Τα αρχεία διατηρούν την κληρονομιά μας όταν οι αναμνήσεις έχουν ξεθωριάσει. Είναι ζωτικής σημασίας, συγκεντρώνουν τη γνώση και διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην κριτική σκέψη, διασφαλίζοντας ότι η κληρονομιά η οποία διατηρείται σήμερα θα επιτρέψει και στις μελλοντικές γενιές να κατανοήσουν το παρελθόν τους.⁵

⁵ Ellis Judith, *Η διαχείριση των αρχείων*, μτφρ. Ζωή Οικονόμου, Αθήνα, Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, 2000

1.4 Η φύση των αρχείων

Το αρχείο αναφέρεται κυρίως στο σύνολο των τεκμηρίων διηνεκούς αξίας που παρήγαγε ένας συγκεκριμένος οργανισμός ή άτομο και αποτελούν μια ζωτική πηγή. Τα αρχεία έχουν διηνεκή αξία και χρησιμότητα.

Τα αρχεία μπορεί να βρίσκονται σε οποιαδήποτε μορφή, όπως χαρτί, μικροφίλμ, φιλμ, μαγνητοταινία ή δίσκο, οπτικό δίσκο, κασέτα βίντεο και ήχου. Επίσης διάφορα μεγέθη, σχήματα και υποστρώματα και συμπεριλαμβάνουν επιστολές, φακέλους, ημερολόγια, πρωτόκολλα, δελτία ευρετηρίων, χάρτες, σχέδια, μικροδελτία, δελτία με ειδικό παράθυρο, φωτογραφίες, κασέτες βίντεο, τράπεζες ηλεκτρονικών δεδομένων και ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Μπορεί να αποτελούν μέρος μιας συγκέντρωσης αρχείων ή να είναι μεμονωμένα τεκμήρια.

Τα άτομα τηρούν τεκμήρια των δραστηριοτήτων τους και των σχέσεων τους με άλλα φυσικά πρόσωπα και οργανισμούς. Πολλά από αυτά τα τεκμήρια καταστρέφονται σε σύντομο χρονικό διάστημα, άλλα διατηρούνται περισσότερο, ορισμένα όμως από τα προσωπικά αρχεία κάθε ατόμου έχουν μεγαλύτερη συνεχή αξία. Κατά τον ίδιο τρόπο, κάθε είδους οργανισμοί, οι κυβερνήσεις, οι επιχειρήσεις, οι διάφορες κοινωνικές ομάδες, η εκκλησία, οι λέσχες και τα σωματεία διατηρούν τεκμήρια των μεταξύ τους σχέσεων καθώς και των σχέσεων τους με τα άτομα. Τα τεκμήρια αυτά τεκμηριώνουν τις διαδικασίες, δείχνοντας τον τρόπο με τον οποίο γίνονται οι συναλλαγές, δίνοντας στοιχεία για τις διοικητικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες και ερμηνεύοντας τις ενέργειες του οργανισμού. Τα ενεργά αρχεία τα οποία έχουν διηνεκή αξία, διαμορφώνουν τελικά και τα αρχεία του οργανισμού.

Τα αρχεία αποτελούν παράγωγα πληροφόρησης κάθε κοινωνικής και οργανωτικής δραστηριότητας. Ορίζονται από το γεγονός ότι δημιουργήθηκαν σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο κοινωνικής και οργανωτικής δραστηριότητας της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης. Κύρια χαρακτηριστικά των τεκμηρίων κοινωνικής και οργανωτικής δραστηριότητας είναι η σχέση τους με το δημιουργό τους, η ίδια η δραστηριότητα, καθώς και άλλα τεκμήρια που έχουν συγκεντρωθεί ως μέρος της δραστηριότητας. Προσφέρουν απόδειξη μιας δραστηριότητας και σε κάποιες περιπτώσεις μια πλούσια πηγή πληροφοριών.⁶

⁶ Ellis Judith, *Η διαχείριση των αρχείων*, μτφρ. Ζωή Οικονόμου, Αθήνα, Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, 2000

1.5 Λόγοι τήρησης των αρχείων

Τα αρχεία είναι οι αναμνήσεις μας. Η μνήμη, όπως και η ιστορία, έχει τις ρίζες της στα αρχεία. Τα αρχεία μιας δραστηριότητας έχουν ιδιαίτερη αξία και χρησιμότητα για τους δημιουργούς τους και για άλλα άτομα και οργανισμούς, διότι παρέχουν τη δυνατότητα εμπειριστατωμένης γνώσης και λήψης αποφάσεων, εξασφαλίζουν τη συνέχεια, τη συνοχή και την αποτελεσματικότητα των ανθρώπινων ενεργειών. Τα αρχεία αποτελούν φορείς επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης. Τα αρχεία μιας δραστηριότητας, αποτελούν αποδεικτικά στοιχεία για δικαιώματα, τίτλους και υποχρεώσεις ενώ παράλληλα ενισχύουν το ρόλο των υπηρεσιών απονομής και εφαρμογής δικαιοσύνης. Παραμένουν ένα θεμέλιο της ιστορικής κατανόησης. Αυξάνουν επίσης την αίσθηση της ταυτότητας και την κατανόηση των πολιτισμών.

Ορισμένα αρχεία δραστηριότητας διατηρούνται λόγω της διηνεκούς αξίας που έχουν για ένα άτομο, έναν οργανισμό και για την κοινωνία, επειδή αποτελούν τη διαχρονική μνήμη και επιτρέπουν καλύτερης ποιότητας προγραμματισμό, λήψη αποφάσεων και δράση. Παρέχουν διαρκώς πρόσβαση στην εμπειρία του παρελθόντος, στην εξειδικευμένη και γενικότερη γνώση και παράλληλα, μια ιστορική προοπτική. Αποτελούν επίσης έναν τρόπο πρόσβασης στην εμπειρία άλλων, αποδεικτικά στοιχεία διαρκών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, επίσημα έγγραφα εξουσίας, νομιμότητας και καταλογισμού, τα οποία διευκολύνουν την κοινωνική αλληλεπίδραση και συνοχή. Είναι πηγή της κατανόησης και του προσδιορισμού της ταυτότητας μας, των οργανισμών μας και της κοινωνίας μας, φορείς επικοινωνίας πολιτικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αξιών.⁷

⁷ Ellis Judith, *Η διαχείριση των αρχείων*, μτφρ. Ζωή Οικονόμου, Αθήνα, Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, 2000

1.6 Αρχειονομία και αρχειονόμος

Αρχειονομία

Αρχειονομία είναι η επιστήμη, η οποία έχει ως αντικείμενο τις αρχές και τις τεχνικές για τη διαχείριση και επεξεργασία των αρχείων.⁸ Τη διαχείριση δηλαδή των αρχειακών πληροφοριών όπως και του υποστρώματος/μέσου στο οποίο είναι αποθηκευμένες. Η αρχειακή θεωρία, η μεθοδολογία και η πρακτική μαζί συνιστούν την αρχειονομία. Επειδή η αρχειονομία έχει επιστημονικό και πρακτικό χαρακτήρα και χρησιμοποιεί μια ξεχωριστή μεθοδολογία για την απόκτηση γνώσης, μπορεί να θεωρηθεί επιστήμη και επάγγελμα. Είναι η επιστήμη που μελετά τις θεωρητικές μεθόδους και πρακτικές για την οργάνωση επεξεργασία διατήρηση και διάθεση των αρχείων.⁹

Αρχειονόμος

Αρχειονόμος είναι ο αρμόδιος για τη διαχείριση και οργάνωση των αρχείων σύμφωνα με τις αρχές και τις πρακτικές της αρχειονομίας. Διαφυλάσσει τη μνήμη της κοινωνίας. Είναι σαφές ότι τα αρχεία θα πρέπει να τηρούνται με τέτοιο τρόπο ώστε οι ιδιότητες και οι πληροφορίες τους να διατηρούνται. Αυτός είναι ο ρόλος του αρχειονόμου. Ο αρχειονόμος είναι υπεύθυνος για τα αρχεία, έχει το σύνολο δεξιοτήτων και γνώσεων για να εξασφαλίσει τη φυσική επιβίωση και την πνευματική ακεραιότητα τους. Εργάζεται σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές της αρχειονομίας και τα διεθνή πρότυπα (standards). Η αποτελεσματική διαχείριση διασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη διατήρηση των συλλογών και τη δημιουργία αξιόπιστων και λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με το περιεχόμενο τους. Οι αρχειονόμοι μπορούν να συνεργαστούν με άλλους επαγγελματίες όπως συντηρητές, ειδικούς τεχνολογίας πληροφοριών, εκπαιδευτικούς και καλλιτέχνες, καθώς και με τους χρήστες για να διασφαλίσουν ότι οι συλλογές και οι υπηρεσίες είναι σχετικές με τις ανάγκες τους.

⁸ Μπάγιας, Ανδρέας, *Αρχειονομία: βασικές έννοιες και αρχές. Η οργάνωση των αρχείων για τη διοίκηση και την έρευνα*, Αθήνα: Κριτική, 1998

⁹ <https://www.clir.org/>

Ειδικότερα, ο αρχειονόμος προβαίνει στις εξής αρχειακές εργασίες:

- Πρόσκτηση
- Ταξινόμηση
- Περιγραφή
- Ευρετηρίαση
- Συντήρηση
- Προβολή των τεκμηρίων¹⁰

¹⁰ <https://www.ica.org/>

Μπάγιας Ανδρέας, *Εγχειρίδιο αρχειονομίας. Η επεξεργασία ενός ιστορικού αρχείου*, Αθήνα: Κριτική, 1999

1.7 Αρχειακές εργασίες

Πρόσκτηση

Πρόσκτηση είναι η εργασία με την οποία η αρχειακή υπηρεσία γίνεται κάτοχος τεκμηρίων, προκειμένου να εμπλουτίσει ή να συμπληρώσει το αρχειακό της υλικό. Η διαδικασία της πρόσκτησης πραγματοποιείται με τους εξής τρόπους: κατάθεση, δωρεά, κληροδότημα, αγορά, ανταλλαγή.¹¹ Οι προσκτήσεις είναι ζωτικής σημασίας εργασία για την ανάπτυξη μιας αρχειακής συλλογής. Θα πρέπει να γίνονται υπεύθυνα και οργανωμένα, ώστε να μην αναπτύσσονται ανεξέλεγκτα οι συλλογές. Η διαδικασία καθοδηγείται από την πολιτική προσκτήσεων αλλά και τους διαθέσιμους πόρους των Αρχείων.¹²

Ταξινόμηση

Η ταξινόμηση είναι η διαδικασία που περιλαμβάνει τη φυσική και διανοητική οργάνωση των τεκμηρίων. Μια αρχειακή λειτουργία, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την περιγραφή και το δεύτερο επίπεδο του αρχειακού δεσμού, την εσωτερική δηλαδή οργάνωση του αρχειακού συνόλου. Σκοπός της ταξινόμησης είναι η οργάνωση να αναδεικνύει, την σύνδεση μεταξύ των τεκμηρίων και το δεσμό τους με τη δραστηριότητα που τα δημιούργησε, να διευκολύνει τη χρήση τους και να γίνεται καλύτερα αντιληπτό το περιεχόμενο και η σημασία τους.

Ο αρχειονόμος κατά τη διάρκεια της ταξινόμησης θα πρέπει να έχει ως βασική του προτεραιότητα την διασφάλιση της εύκολης πρόσβασης στο υλικό, έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η εξυπηρέτηση των χρηστών. Σκοπός του είναι να εντοπίσει το ζωτικό κρίκο μεταξύ δραστηριότητας και τεκμηρίου, για να τον διαφυλάξει και να τον εκφράσει έπειτα με την ταξινόμηση και με την περιγραφή. Τα τεκμήρια πρέπει να τεκμηριώνουν τις πράξεις από τις οποίες δημιουργήθηκαν.

Η ταξινόμηση χωρίζεται σε τέσσερα στάδια. Το πρώτο στάδιο είναι η καταγραφή. Στο στάδιο αυτό γίνεται η καταγραφή του αρχειακού υλικού, στο επίπεδο

¹¹ Μπάγιας, Ανδρέας, *Αρχειονομία: βασικές έννοιες και αρχές. Η οργάνωση των αρχείων για τη διοίκηση και την έρευνα*, Αθήνα: Κριτική, 1998

¹² Ellis Judith, *Η διαχείριση των αρχείων*, μτφρ. Ζωή Οικονόμου, Αθήνα, Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, 2000

της μονάδας, σε ένα καταγραφικό δελτίο. Με τη βοήθεια του καταγραφικού δελτίου συλλέγονται πληροφορίες, οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν σε επόμενες αρχειακές εργασίες, πληροφορίες όπως ο τίτλος, η χρονολογία και το είδος της μονάδας περιγραφής. Παράλληλα, δίνεται στο τεκμήριο ένας αύξων αριθμός, ως προσωρινή του ταυτότητα.

Δεύτερο στάδιο της ταξινόμησης είναι η ανάλυση της τεκμηριωτικής δομής. Είναι η ανάλυση των πληροφοριών του περιεχομένου ενός τεκμηρίου και των σχέσεων μεταξύ των τεκμηρίων, με σκοπό να προβάλλει την εσωτερική και την εξωτερική δομή του αρχειακού συνόλου. Η εξωτερική δομή καθορίζεται από τους παράγοντες που επέδρασαν στη δημιουργία και χρήση του τεκμηρίου ενώ η εσωτερική δομή αφορά της σχέσεις μεταξύ των τεκμηρίων και τους σκοπούς που εξυπηρετούσε η δημιουργία τους στο συγκεκριμένο περιβάλλον.

Το τρίτο στάδιο είναι η διανοητική ταξινόμηση. Διανοητική ταξινόμηση, είναι η διανοητική οργάνωση του αρχειακού υλικού με σκοπό την απεικόνιση της λειτουργίας του νομικού ή φυσικού προσώπου που το δημιούργησε. Αξιοποιεί τις πληροφορίες που αφορούν τον οργανισμό και τα τεκμήρια. Οι πληροφορίες αυτές συγκεντρώνονται πριν την επεξεργασία του υλικού, πολλές φορές και πριν από το στάδιο της πρόσκτησης.

Το τελευταίο στάδιο είναι η αρχειοθέτηση, η φυσική διευθέτηση δηλαδή των τεκμηρίων. Κατά την αρχειοθέτηση ακολουθείται το ταξινομικό διάγραμμα, εκτός από τις περιπτώσεις που θεωρείται απαραίτητη η φύλαξη του τεκμηρίων σε διαφορετικούς χώρους για λόγους προληπτικής συντήρησης.¹³

Περιγραφή

Η περιγραφή συνίσταται στον εντοπισμό και στην παρουσίαση των χαρακτηριστικών μορφής και περιεχομένου μιας αρχειακής μονάδας. Είναι η διαδικασία η οποία επιδιώκει τη συστηματική απεικόνιση του αρχειακού υλικού,

¹³ Μπάγιας, Ανδρέας, *Αρχειονομία: βασικές έννοιες και αρχές. Η οργάνωση των αρχείων για τη διοίκηση και την έρευνα*, Αθήνα: Κριτική, 1998

Γιαννακά Αμαλία, *Η ταξινόμηση: έννοιες και βήματα. Στο Καραπιδάκης Νίκος - Βακαλοπούλου Μαρία (επιμ.), Αρχειονομία. Η πρακτική των γενικών αρχείων του κράτους*, Αθήνα, 2012

προκειμένου να καταστεί ευκολότερη η πρόσβαση σε αυτό και η χρήση του. Προϊόντα της περιγραφής είναι τα εργαλεία έρευνας. Η βασική μονάδα περιγραφής είναι το αρχειακό σύνολο, το οποίο μπορεί να εκληφθεί ως ενιαίο σύνολο ή αντίθετα να θεωρηθεί σύνολο διαφόρων συστατικών (σειρά, φάκελος, τεκμήριο), το καθένα από τα οποία πρέπει να περιγράφεται ξεχωριστά.¹⁴

Η αρχειακή περιγραφή καθιστά δυνατό το διανοητικό έλεγχο του αρχειακού υλικού, ο οποίος είναι απαραίτητος για την εξασφάλιση της αξιοπιστίας, της αυθεντικότητας, της σημασίας αλλά και της πρόσβασης των περιγραφόμενων αρχείων.

Το περιεχόμενο της περιγραφής αποτυπώνεται σε ένα δελτίο. Οι αρχειακές περιγραφές, σύμφωνα με το ΔΠΑΠ (Γ), καλύπτουν οποιαδήποτε πληροφορία σχετικά με το υλικό ανεξάρτητα από το στάδιο της διαχείρισης στο οποίο διαπιστώνεται. Οι πληροφορίες μπορούν να βελτιωθούν σε οποιοδήποτε στάδιο διαχείρισης.¹⁵

Ευρετηρίαση

Η ευρετηρίαση είναι η αρχειακή εργασία με την οποία ο αρχειονόμος εντοπίζει τις έννοιες και τις πληροφορίες που φέρει μια αρχειακή μονάδα και τις παρουσιάζει με τρόπο πυκνό και οργανωμένο ώστε να διευκολύνει την αναζήτηση και την ανάκτησή τους.¹⁶ Σκοπός είναι να γνωστοποιήσει στον ερευνητή το περιεχόμενο των τεκμηρίων. Οι κύριοι όροι που προκύπτουν από την ευρετηρίαση αποτυπώνονται σε ευρετήριο ή σε δομημένο λεξιλόγιο (θησαυρό).

Η θεματική ευρετηρίαση πραγματοποιείται από τον αρχειονόμο και περιλαμβάνει τρία στάδια:

- την εξέταση του τεκμηρίου
- την αναγνώριση των κυριοτέρων εννοιών του κάθε τεκμηρίου
- την απόδοση των εννοιών στη γλώσσα ευρετηρίασης¹⁷

¹⁴ Μπάγιας, Ανδρέας, *Αρχειονομία: βασικές έννοιες και αρχές. Η οργάνωση των αρχείων για τη διοίκηση και την έρευνα*, Αθήνα: Κριτική, 1998

¹⁵ <http://www.gak.gr/>

¹⁶ Μπάγιας, Ανδρέας, *Αρχειονομία: βασικές έννοιες και αρχές. Η οργάνωση των αρχείων για τη διοίκηση και την έρευνα*, Αθήνα: Κριτική, 1998

¹⁷ Ellis Judith, *Η διαχείριση των αρχείων*, μτφρ. Ζωή Οικονόμου, Αθήνα, Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, 2000

Αξιολόγηση

Είναι η διαδικασία στην οποία καθορίζεται η τεκμηριωτική και πληροφοριακή αξία του αρχειακού υλικού προκειμένου να αποφασιστεί η διατήρηση του στο διηνεκές. Αποτελεί την αρχειακή λειτουργία που καθορίζει την πρόσκτηση και τη διαλογή του αρχειακού υλικού, καθορίζει το διαθέσιμο για έρευνα αρχειακό υλικό. Η αξιολόγηση είναι μια εξαιρετικά σημαντική και δύσκολη αρμοδιότητα του αρχειονόμου. Απαιτεί προσοχή και εφαρμογή του αρχειακού δεσμού. Ο αρχειακός δεσμός αποτρέπει την απόκτηση μεμονωμένων εγγραφών και παράλληλα εντοπίζει ακρωτηριασμένα ή ελλιπή συνόλων που διαθέτουν τεκμηριωτική αξία. Η τεκμηριωτική αξία προκύπτει από την ανάλυση του περιβάλλοντος παραγωγής των τεκμηρίων, τονίζοντας τη σπουδαιότητα του ως προϊόν διοικητικής δραστηριότητας. Κατά την αξιολόγηση των αρχειακών τεκμηρίων αποφασίζεται η διηνεκής φύλαξη τους ή η καταστροφή τους.¹⁸

Συντήρηση

Είναι γνωστό πως το αρχειακό υλικό με το πέρασμα του χρόνου φθείρεται, η φθορά αυτή μπορεί να οφείλεται σε εσωτερικούς (εγγενείς) παράγοντες και εξωτερικούς, όπως οι περιβαλλοντικές συνθήκες. Η συντήρηση του αρχειακού υλικού είναι το σύνολο των απαραίτητων μέτρων που χρησιμοποιούνται για τη διαφύλαξη ή αποκατάσταση της υλικής μορφής των τεκμηρίων.¹⁹ Η αρχειακή εργασία της συντήρησης απαιτεί προσοχή και εξειδίκευση, προκειμένου να μην προκληθεί περαιτέρω φθορά στα τεκμήρια. Κάθε τεκμήριο απαιτεί διαφορετική αντιμετώπιση ανάλογα με τη φθορά την οποία έχει υποστεί, το υλικό υπόστρωμα και τη συχνότητα της χρήσης του. Ο αρχειονόμος αποφασίζει ποια τεκμήρια χρήζουν συντήρησης, είναι αρμόδιος για τη διατήρηση και διαφύλαξη του υλικού, οι εργασίες συντήρησης όμως απαιτούν ειδικευμένους επιστήμονες. Η αποκατάσταση του αρχειακού υλικού είναι

¹⁸ Μπάγιας, Ανδρέας, *Αρχειονομία: βασικές έννοιες και αρχές. Η οργάνωση των αρχείων για τη διοίκηση και την έρευνα*, Αθήνα: Κριτική, 1998

¹⁹ Μπάγιας, Ανδρέας, *Αρχειονομία: βασικές έννοιες και αρχές. Η οργάνωση των αρχείων για τη διοίκηση και την έρευνα*, Αθήνα: Κριτική, 1998

σημαντική για τη διαφύλαξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Προβολή και χρήση των αρχείων

«Με τον όρο προβολή εννοούμε τις δραστηριότητες που επιτρέπουν στο κοινό να εξασφαλίσει πρόσβαση στα αρχειακά τεκμήρια και στο περιεχόμενό τους.»²⁰

Ψηφιοποίηση

Είναι η διαδικασία της μετατροπής συμβατικού υλικού, όπως έντυπα, τεκμήρια, εικόνες κ.α, σε ψηφιοποιημένο υλικό για την εισαγωγή του σε ηλεκτρονικό υπολογιστή. Η μετατροπή δηλαδή από αναλογική σε ψηφιακή μορφή.²¹ Πραγματοποιείται με φωτογραφικές μηχανές, σαρωτές, μικροφωτογράφιση, φωτοτύπηση και ηλεκτρονική απεικόνιση εγγράφων.²² Σύμφωνα με το άρθρο 196 του νόμου 4610/19 (ΦΕΚ 70/07.05.2019), για να προστατευτούν φθαρμένα πρωτότυπα τεκμήρια, που βρίσκονται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους και τις περιφερειακές υπηρεσίες τους, είναι υποχρεωτική η φωτογράφιση, φωτοαντιγραφή, μικροφωτογράφιση ή αναπαραγωγή τους με σύγχρονα μέσα, ώστε να παρέχονται στους ερευνητές μόνο τα αντίγραφα τους. Σκοπός είναι να αποφευχθεί ο χρήση τους και η περαιτέρω φθορά τους. Η επιλογή και προτεραιότητα των τεκμηρίων για ψηφιοποίηση αποφασίζεται από τους προϊσταμένους της Κεντρικής Υπηρεσίας των ΓΑΚ και των περιφερειακών υπηρεσιών τους.²³

²⁰ Μπάγιας Ανδρέας, *Εγχειρίδιο αρχειονομίας. Η επεξεργασία ενός ιστορικού αρχείου*, Αθήνα: Κριτική, 1999

²¹ Σαράντος Καπιδάκης, *Εισαγωγή στις Ψηφιακές Βιβλιοθήκες*, Δίσιγμα, 2014

²² Ellis Judith, *Η διαχείριση των αρχείων*, μτφρ. Ζωή Οικονόμου, Αθήνα, Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, 2000

²³ Νόμος 4610/2019, άρθρο 196, *Αναπαραγωγή αρχείου*, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 70/Α'/07.05.2019)

1.8 Διεθνή Πρότυπα Αρχειακής Περιγραφής

Η υιοθέτηση προτύπων περιγραφής αρχείων ήταν αναγκαία για την αρχειακή κοινότητα. Η εφαρμογή τους θα διευκόλυνε την πρόσβαση στο αρχειακό υλικό και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρχειακών φορέων.

Το 1948 ιδρύθηκε το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων, στο πλαίσιο λειτουργίας της UNESCO, με σκοπό την προώθηση της δημιουργίας αρχειακών φορέων για τη διατήρηση των ιστορικών αρχείων των χωρών μελών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Η Ad Hoc Επιτροπή Προτύπων Περιγραφής του ΔΣΑ εξελίχθηκε το 1996, σε μόνιμη επιτροπή. Από το 1979 ξεκίνησε τη προσπάθεια για τη δημιουργία κανόνων για τα αρχεία. Οι πρώτες προσπάθειες για τη δημιουργία προτύπων περιγραφής των αρχείων από τη Society of American Archivists. Έπειτα έγιναν προσπάθειες όπως του Steven Hansen, του υπεύθυνου των προσωπικών αρχείων της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου και έπειτα ακολούθησαν οι Καναδοί.

Στην Ευρώπη η προσπάθεια για τη δημιουργία ενός προτύπου περιγραφής των αρχείων ξεκίνησε από τον αγγλόφωνο χώρο. Το 1988 και 1989 η άτυπη επιτροπή ad hoc Commission με τη συναίνεση του Διοικητικού Συμβουλίου Αρχείων, εργάστηκε για την προετοιμασία σχεδίου κειμένου περιγραφής αρχείων με σκοπό τη δικτυακή σύνδεση των φορέων διαχείρισης αρχείων. Το 1989 το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων με τη συνεργασία της UNESCO, οργάνωσε στο Παρίσι συμβουλευτική συνάντηση στην οποία συμμετέχουν ο H. Naugler, τα μέλη της επιτροπής που συγκροτήθηκε από αυτόν και μέλη του διοικητικού συμβουλίου του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων. Η ομάδα είχε ως προτεραιότητα τη σύνταξη των γενικών αρχών και κανόνων για τη περιγραφή των αρχείων. Τα επόμενα χρόνια η επιτροπή όφειλε να επεξεργασθεί ένα πρότυπο κοινά αποδεκτό, λαμβάνοντας υπόψιν τις όποιες διαφορετικές αρχειονομικές προσεγγίσεις μεταξύ των κρατών. Η αρχειακή κοινότητα συνειδητοποιεί ότι το APPM2 (Archives, Personal Papers, and Manuscripts-2nd ed., 1989) βοηθά στην παρουσίαση ήδη υπάρχοντων τυπωμένων ευρετηρίων και υιοθετεί το USMARC-AMC (Archival and Manuscripts Control). Επίσης ότι το MAD (A Manual of Archival Description) δεν ικανοποιεί τις ανάγκες της περιγραφής των αρχείων. Το ίδιο χρονικό διάστημα ο M. Cook επεξεργάζεται ένα πρότυπο περιγραφής αρχείων, βασισμένο στο MAD, το οποίο δεν αναγνωρίζεται. Οι Καναδοί αρχειονόμοι επεξεργάζονται το RAD (Rules of Archival Description), στο οποίο προσθέτουν και

ζώνη αρχειακής περιγραφής, στην οποία καταχωρίζεται η διοικητική ιστορία του φορέα παραγωγής ή η βιογραφία του ιδιώτη παραγωγού του αρχείου. Δεν υιοθετούν το USMARC-AMC. Στο μεταξύ οι κρατικοί αρχειονόμοι μέλη του Διεθνούς Συμβουλίου των αρχείων, οι οποίοι είχαν συγκροτήσει την άτυπη επιτροπή του 1988, συνεχίζουν να εργάζονται για τη διατύπωση ενός προτύπου το οποίο ανταποκρίνεται στις ανάγκες κυρίως της ευρωπαϊκής αρχειακής κοινότητας.

Το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων, σε συνεργασία με την UNESCO, παρουσιάζει για συζήτηση και έγκριση στην ολομέλεια των αντιπροσώπων των κρατών μελών του Διεθνούς Συμβουλίου των Αρχείων, ένα κείμενο - πρόταση για την περιγραφή των αρχείων, το οποίο ψηφίζεται με τίτλο International Standard of Archival Description - General (ISAD - G). (Οττάβα, 1994). Η υπάρχουσα Επιτροπή Προτύπων Περιγραφής ανέλαβε, ως κύριο έργο για την τετραετία 1996-2000, την αναθεώρηση του ΔΠΑΠ (Γ) . Η δεύτερη αυτή έκδοση του ΔΠΑΠ (Γ) (Οττάβα 2000) είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας αναθεώρησης η οποία είχε γνωστοποιηθεί στον πρόλογο της έκδοσης του 1994, όπου προβλεπόταν ένας κύκλος αναθεώρησης διάρκειας πέντε ετών. Στα τέλη Σεπτεμβρίου του 1998 η Γραμματεία της Επιτροπής είχε λάβει περίπου 33 προτάσεις από εθνικές επιτροπές, οργανισμούς και μεμονωμένα άτομα από 25 χώρες. Τα σχόλια συνοψίστηκαν σε μια περίληψη 101 περίπου σελίδων. Η «Περίληψη των σχολίων της αναθεώρησης του ΔΠΑΠ (Γ)», η οποία στάλθηκε σε όλα τα μέλη της Επιτροπής, ήταν το αντικείμενο εργασίας στο πλαίσιο της 2ης Ολομέλειας της Επιτροπής. Η Ολομέλεια της Επιτροπής συνήλθε από τις 19 έως τις 22 Οκτωβρίου 1998 στη Χάγη, απ' όπου προήλθε ένα πρώτο σχέδιο του αναθεωρημένου ΔΠΑΠ (Γ), βασισμένο στα σχόλια που είχαν υποβληθεί. Η ολοκλήρωσή του πραγματοποιήθηκε στην 3η Ολομέλεια της Επιτροπής στη Στοκχόλμη και υποβλήθηκε για δημοσίευση στις αρχές του 2000 ενόψει του XIV Διεθνούς Συνεδρίου των Αρχείων στη Σεβίλλη, τον Σεπτέμβριο του 2000. Η Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία μετέφρασε τη δεύτερη έκδοση του Διεθνούς Προτύπου Αρχειακής Περιγραφής (Γενικό) το 2002.²⁴

²⁴ Κολυβά Μαριάννα, *Εγχειρίδιο αρχειονομίας. . Θεωρητικές προσεγγίσεις. Οργάνωση και σκοποί. Σύγχρονες προκλήσεις, 2011*
Παντελάκης Ν., *Η ανάγκη υιοθέτησης προτύπων περιγραφής στην αρχειακή πρακτική*
<https://www.eae.org.gr/>

Δελτίο Περιγραφής

Είναι το κύριο έγγραφο που χρησιμοποιείται για την περιγραφή οποιασδήποτε αρχειακής μονάδας (σειρά, φάκελος, τεκμήριο). Περιλαμβάνει είκοσι έξι στοιχεία, από τα οποία τα πρώτα πέντε είναι υποχρεωτικά για κάθε αρχειακή περιγραφή. Στο δελτίο καταγράφονται στοιχεία για το περιεχόμενο την προέλευση και το υπόστρωμα κάθε αρχειακής μονάδας.

Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής Περιγραφής: ΔΙΠΑΠ - Γ (International Standard for the Archival Description: ISAD - G)

Το Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής Περιγραφής (Γενικό) - ΔΙΠΑΠ (Γ) παρέχει τις κατευθυντήριες για την περιγραφή του αρχειακού υλικού και τη δημιουργία προτυποποιημένων εγγραφών. Το πρότυπο περιλαμβάνει γενικούς κανόνες αρχειακής περιγραφής ανεξάρτητα από το είδος και το υπόστρωμα του αρχειακού υλικού.

Η χρήση του ΔΙΠΑΠ (Γ) για την περιγραφή του αρχειακού υλικού:

- διασφαλίζει τη δημιουργία περιεκτικών, κατάλληλων και επεξηγηματικών περιγραφών
- διευκολύνει την ανάκτηση και την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με το αρχειακό υλικό
- καθιστά δυνατή τη χρήση κοινών και καθιερωμένων βάσεων δεδομένων και, την ενσωμάτωση των περιγραφών από διαφορετικούς τόπους φύλαξης σε ένα ενοποιημένο σύστημα πληροφόρησης.

Πεδία Δελτίου Αρχειακής Περιγραφής:

1. Πεδίο Αναγνώρισης

1.1. Κωδικός αναγνώρισης

1.2. Τίτλος

1.3. Ημερομηνίες παραγωγής του αρχειακού υλικού που περιλαμβάνεται στην ενότητα περιγραφής

1.4. Επίπεδο περιγραφής

1.5. Μέγεθος της ενότητας περιγραφής (ποσότητα, όγκος, διαστάσεις)

2. Πεδίο Πλαισίου Παραγωγής

2.1. Όνομα του παραγωγού

2.2. Διοικητική ιστορία/ βιογραφικό σημείωμα

2.3. Ημερομηνίες συγκρότησης της ενότητας περιγραφής

2.4. Ιστορικό διατήρησης

2.5. Διαδικασία πρόσκτησης

3. Πεδίο Περιεχομένου

3.1. Παρουσίαση του περιεχομένου

3.2. Επιλογή και εκκαθάριση, κανόνες διατήρησης

3.3. Προσθήκες υλικού

3.4. Σύστημα ταξινόμησης

4. Πεδίο Όρων Πρόσβασης και Χρήσης

4.1. Νομικό πλαίσιο

4.2. Όροι πρόσβασης

4.3. Πνευματικά δικαιώματα - Όροι αναπαραγωγής

4.4. Γλώσσα του αρχειακού υλικού

4.5. Φυσικά χαρακτηριστικά

4.6. Εργαλεία έρευνας

5. Πεδίο Συμπληρωματικών Πηγών

5.1. Εντοπισμός των πρωτοτύπων

5.2. Έπαρξη αντιγράφων

5.3. Συμπληρωματικές πηγές στην αρχειακή υπηρεσία

5.4. Συμπληρωματικές πηγές σε άλλες αρχειακές υπηρεσίες

5.5. Βιβλιογραφία

6. Πεδίο Παρατηρήσεων

6.1. Παρατηρήσεις²⁵

²⁵ <http://www.gak.gr/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Αρχειακές Υπηρεσίες στην Ελλάδα

2.1 Ιστορική αναδρομή

Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453, στα ενετοκρατούμενα, φραγκοκρατούμενα και τουρκοκρατούμενα ελληνικά εδάφη, ως παραγωγοί αρχειακού υλικού εκτός από τις μοναστικές πολιτείες (Άθω, Μετέωρα) και άλλα γνωστά μοναστήρια και εκκλησίες, αναδεικνύονται και οι αρχές διοίκησης οι οποίες ήταν προσαρμοσμένες στο επιβαλλόμενο από τον κατακτητή σύστημα.

Στις τουρκοκρατούμενες περιοχές η διαχείριση και η προστασία του αρχειακού υλικού ανήκε στους ίδιους τους δημιουργούς του και κατεξοχήν στα μοναστήρια, στην Εκκλησία και στις Κοινότητες. (και οι Ελληνικές Κοινότητες της διασποράς στην Ευρώπη επιδεικνύουν έντονες δραστηριότητες και παράγουν αρχειακό και παράγουν αρχειακό υλικό με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, το οποίο παρέχει πολύτιμα στοιχεία σχετικά με την προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης .

Σε αντίθεση με τον ηπειρωτικό χώρο, στον νησιωτικό, Ιόνιο και Αιγαίο, λειτούργησαν οργανωμένα αρχεία ακολουθώντας τα ευρωπαϊκά ή τα οθωμανικά πρότυπα. Αρχειακές υπηρεσίες υπήρχαν στο Ιόνιο Κράτος, στη Σαμιακή Πολιτεία και στην Κριτική Πολιτεία και συγκεκριμένα λειτούργησαν τα ακόλουθα Αρχαιοφυλακεία: Ζακύνθου, Ιθάκης, Κέρκυρας, Κεφαλληνίας, Κυθήρων, Λευκάδος, Παξών και το Αρχαιοφυλακείο Σάμου.

Συστηματική παραγωγή εγγράφων για το Ελληνικό Κράτος αρχίζει με την κήρυξη της Επανάστασης του 1821, όταν δημιουργούνται οι πρώτες κρατικές δομές. Με την έναρξη του Αγώνα διαμορφώνονται τρεις περιφερειακές αρχές: στη Δυτική Στερεά Ελλάδα η Γερουσία της Δυτικής Χέρσου Ελλάδος, στην Ανατολική Στερεά Ελλάδα ο Άρειος Πάγος και στην Πελοπόννησο, η Πελοποννησιακή Γερουσία. Με το Προσωρινόν Πολίτευμα της Ελλάδος τα προαναφερθέντα σχήματα δεν καταργούνται αλλά υπόκεινται στις αποφάσεις της Διοικήσεως οριζόμενης ως κεντρικό όργανο της κεντρικής διοίκησης.

Ιδρύονται επίσης η Αρχιγραμματεία της Επικρατείας, τα Μινιστέρια και περιφερειακές αρχές προς άσκηση της νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής λειτουργίας. Όλα τα συλλογικά όργανα επιβάλλουν την τήρηση αρχείου για το οποίο χρησιμοποιούν ποικίλες ονομασίες όπως: Χαρτοφυλάκιον, Χαρτοφύλαξ και

Υπουργήμα Χαρτοφυλακίας. Παράλληλα λέγονται: Αρχίβιον, Αρχιβίστας και Αρχιβιοφύλακας, όροι που χρησιμοποιούνται επίσης στα Επτάνησα. Τα αναφερθέντα όργανα παράγουν και εκδίδουν δημόσιες πράξεις, σύμφωνα με τους σκοπούς και τις αρμοδιότητες της ίδρυσης και σύστασης τους.

Από τα πρώτα χρόνια της Επανάστασης λαμβάνονται ειδικά νομοθετικά μέτρα που αφορούν την ασφάλεια των αρχείων που παράγονται. (Τόσο για να αντιμετωπισθούν τα φαινόμενα διαρροών των εγγράφων, όσο και για να προστατευθεί το αρχειακό υλικό στις έκτακτες συνθήκες πολέμου.) Κατά την περίοδο 1821-1825 λαμβάνεται πλήθος μέτρων σχετικά με την οργάνωση και διατήρηση των κυβερνητικών αρχείων και το 1826 υλοποιούνται σημαντικές ενέργειες που αφορούν την οργάνωση του κυβερνητικού αρχείου. Στις αρχές Απριλίου διορίζονται ένας Χαρτοφύλακας και ένας Υποχαρτοφύλακας.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας μετά την εκλογή του ως Κυβερνήτη της Ελληνικής Πολιτείας, μεταφέρει τα αρχεία, το 1829, από την Αίγινα στο Ναύπλιο, έδρα της Κυβέρνησης.

Με την έλευση του βασιλιά Όθωνα καταργείται το Αρχαιοφυλακείο και οι Γραμματείες της Επικρατείας παραλαμβάνουν τα αρχεία που τους ανήκαν. Τα Υπουργεία αναλαμβάνουν την ευθύνη των αρχείων τους και τα οργανώνουν βάσει των νέων βασιλικών διαταγμάτων, των ερμηνευτικών εγκυκλίων και των σχετικών οδηγιών. Μόνο στο Υπουργείο Παιδείας εργάζεται έκτακτος Αρχαιοφύλακας.

Το 1836 αποτελεί σταθμό, δεδομένου ότι οργανώνονται τα αρχεία του Ελεγκτικού Συνεδρίου στα οποία συγκεντρώνονται και διαφυλάσσονται όλα τα υπάρχοντα δημόσια αρχεία. Το Αρχείο Ελεγκτικού Συνεδρίου οργανώνεται από την περίοδο της διακυβέρνησης του Ιωάννη Καποδίστρια.

Το 1865 προγραμματίζονται παλαιογραφικές αποστολές για τον εντοπισμό και τη δημοσίευση μεσαιωνικών χειρογράφων και το 1867 συγκροτείται Επιτροπή στο Υπουργείο Παιδείας με σκοπό την ανεύρεση και συλλογή ανέκδοτων χειρογράφων σχετικών με τη μεσαιωνική και νεώτερη ελληνική ιστορία. Κατά τον 19ο αιώνα το ελληνικό κράτος δεν εφάρμοσε μια συγκεκριμένη και σταθερή αρχειακή πολιτική, αλλά αντιμετώπιζε κυρίως με εγκυκλίους, τα σοβαρά ζητήματα των αρχείων.

Η Εθνική Βιβλιοθήκη αποκτά νομική κάλυψη με το Βασιλικό Διάταγμα του 1834 και εντείνει την πολιτική της στην περισυλλογή αρχειακού υλικού. Το 1896 ιδρύει το “Ιστορικό Αρχείο” όπου και κατατάσσονται “ιστορικά έγγραφα από την

άλωση της Κωνσταντινουπόλεως μέχρι σήμερα”. Πρέπει να αναφερθούμε και στις σημαντικές υπηρεσίες που προσέφερε η Βουλή των Ελλήνων κατά την προαναφερθείσα περίοδο. Το αρχείο της Βουλής που δημιουργείται ως αρχείο νομοθετικών σωμάτων και διατηρεί τη συνέχεια της νομοθετικής και συντακτικής εργασίας των βουλευτών στην αναγεννώμενη Ελλάδα, αποβαίνει μια υπηρεσία συγκροτημένη που κερδίζει την εμπιστοσύνη της πολιτείας και του ελληνικού κοινού. Κατά το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα η έλλειψη κρατικού ιστορικού αρχείου γίνεται επιτακτική, Ιστορικοί και αρχειόφιλοι συντόνισαν τις προσπάθειες τους με την ΙΕΕΕ (Ιστορική και Εθνολογική Εταιρία της Ελλάδος) με σκοπό την επίσπευση δημιουργίας κρατικού Αρχείου.

Η κρατική αρχειακή υπηρεσία στην Ελλάδα συστάθηκε το 1914 επί της πρωθυπουργίας του Ελευθερίου Βενιζέλου, με την επωνυμία Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ).²⁶

Φορείς διατήρησης αρχείων στην Ελλάδα:

- Κρατικοί αρχειακοί φορείς
- Ειδικά Αρχεία Δημοσίων Φορέων ή Οργανισμών
- Οπτικοακουστικά Αρχεία
- Μουσεία
- Ερευνητικά Κέντρα / Ινστιτούτα
- Αρχεία χαρτών και σχεδίων
- Δημοτικά / Κοινοτικά Αρχεία

²⁶Μινώτου Μαριέττα, Φορείς διάσωσης αρχειακού υλικού κατά τον 19ο αιώνα και έως την ίδρυση των Γενικών Αρχείων του Κράτους. Στο Καραπιδάκης Νίκος - Βακαλοπούλου Μαρία (επιμ.), *Αρχειονομία. Η πρακτική των γενικών αρχείων του κράτους*, Αθήνα, 2012

- Ιδιωτικοί αρχειακοί φορείς
- Αρχεία χρηματοπιστωτικών οργανισμών
- Αρχεία φυσικών προσώπων / οικογενειών
- Βιβλιοθήκες
- Επιστημονικές εταιρίες
- Αρχεία πολιτικών κομμάτων, συνδικαλιστικών οργανώσεων ή κοινωνικών κινημάτων²⁷

²⁷ <https://www.eae.org.gr/>

2.2 Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ)

Τα Γενικά Αρχεία του Κράτους αποτελούν αυτοτελή δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό Παιδείας (Τμήμα Ιστορικών Αρχείων). Δεν φυλάσσει απλώς έγγραφα, αλλά ενθαρρύνει την ανοιχτή πρόσβαση και διαχειρίζεται πληροφορίες αποθηκευμένες σε ποικίλα υποστρώματα, διασφαλίζοντας τα δικαιώματα του κράτους και των πολιτών. Διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στους τομείς της ιστορικής έρευνας, της διοικητικής πληροφόρησης, της εξυπηρέτησης του πολίτη και, εν γένει, του πολιτισμού. Διαφυλάσσει την εθνική μας μνήμη αφού κύρια υποχρέωσή της αποτελεί η μέριμνα για την εκκαθάριση, επιλογή, προστασία και αξιοποίηση όλων των ιστορικών τεκμηρίων του ελληνικού κράτους.

Αποστολή των Γ.Α.Κ. είναι ο εντοπισμός, η συγκέντρωση, η διάσωση, η διατήρηση και η εποπτεία στο διηνεκές των αρχείων της χώρας, η διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης σε αυτά με γνώμονα την ελευθερία της γνώσης, της πληροφόρησης και της έρευνας και η καλλιέργεια εθνικής αρχειακής συνείδησης.

Αρμοδιότητες των Γ.Α.Κ. είναι:

- η διατήρηση των πάσης φύσης τεκμηρίων που αναφέρονται στην πολιτική, διοικητική, οικονομική και κοινωνική πορεία του Ελληνικού Κράτους και στην εν γένει ατομική και συλλογική μνήμη,
- η εποπτεία των αρχείων των υπουργικών συμβουλίων, των υπουργών, των αναπληρωτών υπουργών, των υφυπουργών, των υπουργείων, των Δήμων και Κοινοτήτων, των φορέων δημόσιου χαρακτήρα και των ανεξάρτητων αρχών, καθώς και των εκκλησιαστικών και ιδιωτικών αρχείων, εφόσον δεν καλύπτεται το απόρρητο. Η εποπτεία αυτή συνίσταται στον εντοπισμό και την καλή διατήρησή των αρχείων,
- η διατήρηση της ακεραιότητας και της αυθεντικότητας των αρχείων,
- η διασφάλιση της απρόσκοπτης επιστημονικής έρευνας,
- η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του ελληνικού έθνους.

Η αποστολή και οι αρμοδιότητες της υπηρεσίας των Γ.Α.Κ. επιτυγχάνονται κυρίως με:

- τη διάσωση, τη συγκέντρωση, την καταγραφή, την ταξινόμηση, την τεκμηρίωση, τη συντήρηση, την αναπαραγωγή, τη φύλαξη αρχείων και την εκπόνηση σχετικών εργαλείων έρευνας,
- την επισήμανση και απογραφή των δημόσιων αρχείων, την επιλογή και εισαγωγή τους στα Γ.Α.Κ. και την προετοιμασία για τη διάθεσή τους στο κοινό,
- τη συνεργασία με φορείς δημόσιου τομέα που δεν έχουν καταθέσει τα αρχεία τους στα Γ.Α.Κ., ως προς την ευθυγράμμιση των πρακτικών αποχαρακτηρισμού και ανοίγματος των αρχείων τους στο κοινό. Οι εκκαθαρίσεις κάθε είδους αρχείων των παραπάνω φορέων γίνονται μετά από έγκριση των Γ.Α.Κ. Οι φορείς συνεργάζονται με τα Γ.Α.Κ. για το σχεδιασμό της διαχείρισης των ενεργών και ημιενεργών αρχείων,
- τη συνεργασία με τους φορείς της παρ. 1 του άρθρου 164 και τους κατόχους ιδιωτικών αρχείων για τη διάσωση, διατήρηση και διαχείριση των αρχείων τους,
- την εποπτεία των Ειδικών ιστορικών αρχείων και των φορέων φύλαξης και διαχείρισης ιδιωτικών αρχείων,
- την έκδοση δημοσιευμάτων (έντυπων και ηλεκτρονικών), που εξυπηρετούν την ιστορική γνώση και την προβολή των αρχειακών πηγών που διατηρούνται στα Γ.Α.Κ.,
- τη συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα σε συνεργασία με άλλους επιστημονικούς φορείς της ημεδαπής ή της αλλοδαπής,
- τον εμπλουτισμό με αγορά ή αποδοχή δωρεάς αρχειακού υλικού από τους κατόχους τους και αντιγράφων αρχειακού υλικού που βρίσκονται σε ξένα κράτη, οργανισμούς ή ιδιώτες,
- τη δημιουργία προτύπων και προδιαγραφών για τη διαμόρφωση και άσκηση αρχειακής πολιτικής,
- την αξιοποίηση αρχειακού υλικού στην εκπαιδευτική διαδικασία με εξειδικευμένες δράσεις σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων,
- την ανάπτυξη και ενίσχυση της εξωστρέφειας των Γ.Α.Κ.²⁸

²⁸ <http://www.gak.gr/>

Κτίρια αρχείων: βασικές αρχές σχεδιασμού, Αθήνα, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, 1999

2.3 Το ΕΛΙΑ-MIET

Το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο, πιο γνωστό ως ΕΛΙΑ, ιδρύθηκε το 1980 από το Μάνο Χαριτάτο και το Δημήτρη Πόρτολο. Από τον Οκτώβριο του 2009 αποτελεί τμήμα του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης .

Ως βασικό στόχο έχει τη διάσωση, συλλογή, ταξινόμηση, μελέτη και έκδοση αρχειακού και έντυπου υλικού του 19ου και 20ού αιώνα το οποίο αφορά κυρίως στην ιστορική εξέλιξη και πνευματική ανάπτυξη της Ελλάδας. Παράλληλα, στοχεύει στη στήριξη της έρευνας και τη διάδοση της γνώσης και της πληροφορίας σε ένα ευρύ φάσμα πολιτιστικών και ακαδημαϊκών κατευθύνσεων. Στα χρόνια της δραστηριότητάς του έχει εντοπίσει και συγκεντρώσει πολύτιμο υλικό που κάτω από διαφορετικές συνθήκες ίσως να χανόταν για πάντα.

ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης

Το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο της Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε το 1997. Τα τρία πρώτα χρόνια της λειτουργίας του φιλοξενήθηκε στην Εταιρεία Λογοτεχνών Θεσσαλονίκης. Από το 2000 έως το 2011 στεγάστηκε στην οδό Θεοφίλου 13 στην Άνω Πόλη, σε διατηρητέο κτίριο της οθωμανικής περιόδου. Από τον Φεβρουάριο του 2011 συστεγάζεται με το Πολιτιστικό Κέντρο Θεσσαλονίκης του MIET στη Βίλα Καπαντζή, στην οδό Βασιλίσσης Όλγας 108. Διαθέτει τμήμα αρχείων, βιβλιοθήκη και αναγνωστήριο.

Το ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης έχει συγκεντρώσει πλήθος ιδιωτικών αρχείων, τα περισσότερα από τα οποία σχετίζονται με τον βορειοελλαδικό χώρο. Αρχεία λογοτεχνών που έζησαν και έδρασαν στη Θεσσαλονίκη, αρχεία με ιστορικό ενδιαφέρον, όπως πολιτευτών του Μεσοπολέμου, εμπορικά και οικονομικά αρχεία, αρχεία που σχετίζονται με την πολιτιστική και εκπαιδευτική δραστηριότητα στη μεταπολεμική Θεσσαλονίκη, αρχεία με αρχιτεκτονικό και πολεοδομικό ενδιαφέρον. Το φωτογραφικό αρχείο του ΕΛΙΑ στη Θεσσαλονίκη έχει εμπλουτιστεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια από δωρεές οικογενειακών και ιδιωτικών αρχείων καθώς και από δωρεές συλλεκτών όπως η ψηφιοποιημένη συλλογή καρτ-ποστάλ του Άγγελου Παπαϊωάννου με περισσότερες από 1000 καρτ-ποστάλ της οθωμανικής περιόδου και τη συλλογή του Γιώργου Δέλλιου που περιέχει δύο από τις παλιότερες φωτογραφίες

της Θεσσαλονίκης και πολλές φωτογραφίες από την πυρκαγιά του 1917. Το ΕΛΙΑ στη Θεσσαλονίκη διαθέτει ακόμη μία πλούσια συλλογή προφορικών μαρτυριών, κυρίως για την περίοδο της Αντίστασης και του Εμφυλίου Πολέμου.

Η βιβλιοθήκη του ΕΛΙΑ στη Θεσσαλονίκη, αποτέλεσμα αποκλειστικά δωρεών, περιέχει σήμερα περισσότερους από 15.000 τίτλους βιβλίων με έργα κυρίως ελληνικής λογοτεχνίας και φιλολογίας, ελληνικής και τοπικής ιστορίας καθώς και με έργα για τη Θεσσαλονίκη, μία συλλογή η οποία εμπλουτίζεται διαρκώς. Η βιβλιοθήκη περιέχει ακόμη περισσότερους από 1.000 τίτλους εφημερίδων και περιοδικών. Η συλλογή βιβλίων έχει καταλογογραφηθεί και μπορεί να αναζητηθεί στον ηλεκτρονικό κατάλογο (OPAC) της βιβλιοθήκης του ΕΛΙΑ, που είναι ενιαίος για Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Οι συλλογές εφημερίδων και περιοδικών είναι καταγραμμένες αναλυτικά και οι κατάλογοι τους είναι διαθέσιμοι τοπικά.

Η ψηφιοποιημένη συλλογή τύπου του ΕΛΙΑ που περιλαμβάνει περισσότερες από χίλιες σπάνιες εφημερίδες και περιοδικά του 19ου και του 20ού αιώνα καθώς και η ψηφιοποιημένη συλλογή παράνομου τύπου (εφημερίδες και έντυπα της δεκαετίας του 1940 και της περιόδου της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών) είναι διαθέσιμες στους ερευνητές εδώ και μερικά χρόνια και στη Θεσσαλονίκη.

Στο ΕΛΙΑ στη Θεσσαλονίκη υπάρχουν επίσης συλλογές τεκμηρίων σχετικών με τον κινηματογράφο, το θέατρο και τη φωτογραφία με σημείο αναφοράς τη Θεσσαλονίκη. Πλούσια είναι η συλλογή θεατρικών προγραμμάτων παραστάσεων που δόθηκαν στη Θεσσαλονίκη. Περιλαμβάνει χιλιάδες προγράμματα και μέρος της έχει καταλογογραφηθεί. Το ΕΛΙΑ στη Θεσσαλονίκη διαθέτει επίσης συλλογή αφισών πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκθέσεων καθώς και συλλογή ημερολογίων και συλλογή εφήμερων, η οποία εμπλουτίζεται διαρκώς. Η συλλογή χαρτών έχει εμπλουτισθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, κυρίως με την απόκτηση του αρχείου της Αλέκας Γερόλυμπου.

Η πολιτική πρόσκτησης τεκμηρίων του ΕΛΙΑ στη Θεσσαλονίκη (αρχεία, βιβλία, περιοδικά, φωτογραφίες, θεατρικά προγράμματα, εφήμερα) ήταν και συνεχίζει να είναι πολύ ανοιχτή, ιδίως αναφορικά με τεκμήρια που αφορούν τον ευρύτερο βορειοελλαδικό χώρο.

Το ΕΛΙΑ στη Θεσσαλονίκη διατηρεί blog μέσω του οποίου προσπαθεί να προβάλλει μικρές ιστορίες βασισμένες στα αρχεία του ή να παρουσιάσει ενδιαφέροντα τεκμήρια από τις συλλογές του. Για την αναπαραγωγή αρχειακού και έντυπου υλικού,

ισχύουν οι κανονισμοί που προβλέπονται για τα Αρχεία, τη Βιβλιοθήκη και το Φωτογραφικό Αρχείο.

Αρχεία και συλλογές

Το ΕΛΙΑ συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό ιδιωτικών αρχείων (προσώπων, οικογενειών, συλλόγων, εταιρειών κ.ά.). Στη συλλογή αρχείων διακρίνονται δύο κυρίως ενότητες: ιστορικά αρχεία και αρχεία λογοτεχνίας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ιστορικά αρχεία που αφορούν την επανάσταση του 1821 –ανάμεσά τους το αρχείο της οικογένειας Κολοκοτρώνη- ενώ από την πολιτική ζωή της νεότερης Ελλάδας ξεχωρίζουν τα αρχεία του Ε. Βενιζέλου και του Χ. Τρικούπη. Αρχεία πολιτικών, διπλωματών, στρατιωτικών, μεγάλων οικογενειών φωτίζουν τον μεσοπόλεμο, την περίοδο της Κατοχής και του εμφυλίου, την μεταπολεμική περίοδο. Για τη μελέτη της οικονομικής ιστορίας πολύτιμα στοιχεία αντλούνται από τα αρχεία τραπεζιτών, διοικητών της Εθνικής Τράπεζας, επιχειρηματιών, εμπόρων. Ο μικρασιατικός ελληνισμός, η μετανάστευση, η ναυτιλία, είναι επίσης κάποιες από τις πολλές θεματικές που αναδεικνύονται από το πλήθος των διαθέσιμων πηγών.

Στην ενότητα των λογοτεχνικών αρχείων διασώζονται τα επάλληλα ίχνη των γραφών και του μόχθου των λογοτεχνών από τον 19ο αιώνα ως τις μέρες μας, η επιστολογραφική τους επικοινωνία και ενδιαφέροντα τεκμήρια των βίων τους. Κριτικοί λογοτεχνίας και εκδότες λογοτεχνικών περιοδικών και εφημερίδων αποτυπώνουν στα αρχεία τους την κίνηση αισθητικών ρευμάτων και ιδεών.

Αρχεία που πλουτίζουν τις γνώσεις μας για την ιστορία της εκπαίδευσης, της αρχαιολογίας και των εικαστικών τεχνών μπορούν επίσης να αναζητηθούν στη συλλογή του ΕΛΙΑ. Στο ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης φυλάσσονται τα αρχεία που αφορούν την ιστορία και τον πολιτισμό της Βόρειας Ελλάδας.²⁹

²⁹ <http://www.elia.org.gr/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Αρχείο οικογενειών Μαυρίδη και Μαυρομμάτη

3.1 Οικογένειες Μαυρίδη και Μαυρομμάτη

Η οικογένεια Μαυρίδη είχε καταγωγή από τη Φιλιππούπολη.

Ο Γεώργιος Μαυρίδης γεννήθηκε το 1800 στη Φιλιππούπολη. Ασχολήθηκε με το εμπόριο και έκανε μεγάλη περιουσία. Το 1833 φιλοξένησε στο σπίτι του στη Φιλιππούπολη τον φίλο του και Γάλλο ποιητή Alphonse De Lamartine, καθώς πραγματοποιούσε το ταξίδι του στην Ανατολή “Voyage en Orient”, έτσι το σπίτι έμεινε περισσότερο γνωστό ως “Σπίτι του Λαμαρτίνου”. Το 1838 παντρεύτηκε στην Κωνσταντινούπολη τη Ζωή Γενή-Ντουινιά από το Φανάρι, με την οποία απέκτησαν δώδεκα παιδιά από τα οποία έζησαν τρία: η Αγλαΐα, σύζυγος του Αθ. Φιλίππιδη, η Πηνελόπη, σύζυγος του Αριστόβουλου Βενθύλου, και το 12^ο παιδί τους, ο Αχιλλέας Αναστάσιος Μαυρίδης. Ο Γ. Μαυρίδης πέθανε στη Φιλιππούπολη το 1860.

Ο Αχιλλέας Μαυρίδης γεννήθηκε το 1854 στη Φιλιππούπολη. Σπούδασε νομική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, επέστρεψε στη Φιλιππούπολη και άνοιξε δικηγορικό γραφείο. Ήταν δικηγόρος των Ζαριφείων Εκπαιδευτηρίων και κτηματίας. Το 1888 παντρεύτηκε την Κλειώ, κόρη του Αριστείδη Γιαμαλίδη από την Αίνο. Απέκτησαν έξι παιδιά, τον Γεώργιο (1888-1935), τη Ζωή (1890-1978), τον Αριστείδη (1892-1950), την Αλεξάνδρα (1894-1978) και δύο αγόρια τα οποία πέθαναν σε νεαρή ηλικία. Το 1906, όταν ξεκίνησαν οι διωγμοί των Ελλήνων στη Βουλγαρία, ο Α. Μαυρίδης προέβλεπε ότι θα έρθει και η σειρά της Φιλιππούπολης, η οικογένεια πούλησε την περιουσία της και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, όπου ο Α. Μαυρίδης διορίστηκε νομικός σύμβουλος σε τράπεζα. Εκεί συνδέθηκε στενά με την οικογένεια Αριστόβουλου Ζάννου. Ο Αριστόβουλος Ζάννος, με τον οποίο είχε συνδεθεί φιλικά και λόγω των σπουδών τους στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ζητούσε συχνά τις συμβουλές και τη βοήθεια του Α. Μαυρίδη για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις του. Το 1918 ιδρύθηκε στην Αθήνα η “Ανώνυμη Γενική Βιομηχανική Εταιρεία ΒΙΟ”, εργοστάσιο ζυμών με σκοπό την κατασκευή και πώληση χημικών, ζυμοτεχνικών, μηχανουργικών και εν γένει βιομηχανικών προϊόντων. Ιδρυτικοί μέτοχοι της ήταν ο Αριστόβουλος Ζάννος, , η ομόρρυθμη εμπορική εταιρεία “Α. Ζάννος και Υιός”, ο

Μιλτιάδης Ζάννος, Αχιλλέας Μαυρίδης, ο υπάλληλος της ΕΤΕ Αλέξανδρος Μαυρομμάτης, ο Ιωάννης Αγαλλίδης, ο μηχανικός Δημήτρης Κωνσταντίνου Ζάννος, ο γεωπόνος Εμμανουήλ Ρως και ο έμπορος Ηλίας Πανταζόπουλος. Οι Αχιλλέας Μαυρίδης, Αλέξανδρος Μαυρομμάτης, Εμ. Ρως, και Ι. Αγαλλίδης είχαν εξ αγχιστείας δεσμούς με την οικογένεια Ζάννου. Ο Α. Μαυρίδης διετέλεσε πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ανώνυμης Γενικής Βιομηχανικής Εταιρείας ΒΙΟ από το 1918 έως το 1923. Πέθανε στην Αθήνα το 1927.

Ο Γεώργιος Μαυρίδης, γεννήθηκε το 1888. Σπούδασε μηχανικός στην Ελβετία και εργάστηκε στην Κομοτηνή. Παντρεύτηκε την Πηνελόπη Ματαράγκα. Δεν απέκτησαν παιδιά. Πέθανε το 1935.

Η Ζωή Μαυρομμάτη, το γένος Μαυρίδη, γεννήθηκε το 1890 στη Φιλιππούπολη. Σπούδασε στην Κωνσταντινούπολη, στο Ζάππειο Εκπαιδευτήριο. Στη συνέχεια φοίτησε εσωτερική σε σχολή στην Ελβετία. Το 1912 παντρεύτηκε τον Αλέξανδρο Μαυρομμάτη από την Αγχίαλο της Ανατολικής Ρωμυλίας. Πέθανε στην Αθήνα το 1978.

Ο Αριστείδης Μαυρίδης, γεννήθηκε στη Φιλιππούπολη το 1892. Έκανε τις γυμνασιακές σπουδές του στη Φιλιππούπολη και το 1910, μετά την εγκατάσταση της οικογενείας στην Αθήνα, πήγε με τον αδελφό του Γεώργιο στην Ελβετία, όπου ο Αριστείδης σπούδασε νομικά στη Γενεύη. Το 1912 τα δύο αδέλφια κατετάγησαν ως εθελοντές στον πόλεμο της Ελλάδας εναντίον της Τουρκίας. Όταν τελείωσε ο πόλεμος, γύρισαν στις σπουδές τους. Ο Αριστείδης όταν επέστρεψε στην Αθήνα εργάστηκε σε δικηγορικό γραφείο. Το 1926 παντρεύτηκε την Κωνσταντίνα Λειβαδά. Πέθανε στην Νέα Υόρκη το 1950.

Η Αλεξάνδρα Ζάννου, το γένος Μαυρίδη, γεννήθηκε το 1894 στη Φιλιππούπολη. Είχε φοιτήσει για λίγο στη Ζάππειο Σχολή της Κωνσταντινούπολης. Το 1910 πήγε στην Ελβετία για σπουδές, έμεινε δύο χρόνια στο Brillamont της Λωζάνης. Όταν επέστρεψε στην Αθήνα, αρραβωνιάστηκε τον φίλο της οικογενείας, Μιλτιάδη Ζάννο και το 1915 έγινε ο γάμος τους. Απέκτησαν τέσσερα παιδιά, τον Αριστόβουλο (1917), τον Αχιλλέα-Αλέξανδρο (1922) και τις δίδυμες κόρες τους Μιράντα και Αλίκη (1928). Πέθανε στην Αθήνα το 1978.

Η οικογένεια Μαυρομμάτη καταγόταν από την Αγχίαλο.

Ο Κωστάκης Μαυρομμάτης, γεννήθηκε και έζησε στην Αγχίαλο. Παντρεύτηκε την Φωτεινή Μαυρομμάτη με την οποία απέκτησαν πέντε παιδιά, τη

Ζωή, τη Σμαράγδα, την Ευφροσύνη, το Δράκο και τον Αλέξανδρο. Ήταν ιδιοκτήτης αλυκών στην Αγχιάλο.

Ο Αλέξανδρος Μαυρομμάτης, γιος του Κωστάκη και της Φωτεινής Μαυρομμάτη, γεννήθηκε στην Αγχιάλο. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και επέστρεψε στην Αγχιάλο όπου και άσκησε τη νομική μέχρι το 1906. Μετά τους διωγμούς του 1906 βρέθηκε στην Ελλάδα όπου εργάστηκε ως ανώτερος υπάλληλος της Εθνικής Τράπεζας στην Αδριανούπολη, την Καβάλα και τη Λάρισα μέχρι τη μετάθεση του στην Αθήνα όπου έγινε διευθυντικό στέλεχος. Οι Έλληνες της Παλιάς Αγχιάλου αναγκάστηκαν να αφήσουν την πατρίδα τους το 1906, όταν η πόλη κήκε από τους Βούλγαρους. Οι κάτοικοι κατέφυγαν στην Ελλάδα. Στην αρχή ζούσαν συγκεντρωμένοι στην Αθήνα. Είχαν εκλέξει εκεί μια επιτροπή μέλος της οποίας ήταν και ο Α. Μαυρομμάτης, με σκοπό τη θεμελίωση της Νέας Αγχιάλου. Ο Α. Μαυρομμάτης με τη Ζωή απέκτησαν τρία παιδιά, την Κλειώ-Φωτεινή (1915), την Ιουλία (1918) και την Αλεξάνδρα (1930). Πέθανε στην Αθήνα το 1943.

Η Κλειώ-Φωτεινή, γεννήθηκε στην Αθήνα το 1915. Μετά τις γυμνασιακές της σπουδές στη Σχολή Κρίκου, παρακολούθησε μαθήματα νοσηλευτικής στη σχολή του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού. Υπηρέτησε ως εθελόντρια νοσοκόμος στον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό κατά τη διάρκεια του ελληνοαλβανικού πολέμου. Παντρεύτηκε το 1940 τον αρχιτέκτονα Πέτρο Τζαννέτο, με τον οποίο απέκτησαν μία κόρη, τη Ντύλλια.

Η Ιουλία Στρέϊτ, το γένος Μαυρομμάτη, γεννήθηκε στην Αθήνα. Αφού τελείωσε τις γυμνασιακές σπουδές της στο Αρσάκειο Ψυχικού, ασχολήθηκε με τον προσκοπισμό. Υπηρέτησε ως εθελόντρια νοσοκόμος κατά τη διάρκεια του ελληνοαλβανικού πολέμου. Παντρεύτηκε τον Στέφανο Στρέϊτ, την ίδια μέρα με το γάμο της αδελφής της Κλειούς το 1940. Πέθανε το 1944 στην Αθήνα.

Η Αλεξάνδρα Καμπιώτη, τρίτη κόρη της Ζωής και του Αλέξανδρου Μαυρομμάτη, γεννήθηκε το 1930. Μετά τις γυμνασιακές της σπουδές στο Αρσάκειο Ψυχικού, πήγε στην Αγγλία να φοιτήσει σε Finishing School. Το 1954 παντρεύτηκε τον Γιάννη Καμπιώτη, διπλωμάτη. Απέκτησαν μια κόρη την Τατιανή.³⁰

³⁰ Μιράντα Ζάννου-Παπαδοπούλου, *Μια οικογένεια, δύο αιώνες. Το χρονικό της οικογενείας Ζάννου*, Αθήνα 1998

Κωνσταντίνου Β. Εμμανουηλίδου, *Σύγχρονος ιστορία. Οι ανθελληνικοί διωγμοί εν Βουλγαρία το 1906, αι τραγικά ημέραι του Ιουνίου και του Ιουλίου, το ολοκαύτωμα της Αγχιάλου την 30 Ιουλίου 1906*, 1956

Υλικό του αρχείου

3.2 Αρχειακή περιγραφή

Κωδικός (οί) αναγνώρισης	5/20Θ
Τίτλος	ΜΑΥΡΙΑΗ ΚΑΙ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗ, οικογένειες
Χρονολογία (ες)	1838-2011
Επίπεδο περιγραφής	Αρχείο
Μέγεθος και υπόστρωμα της ενότη-τας περιγραφής (Ποσότητα, όγκος ή διαστάσεις)	3 αρχειακά κουτιά
Όνομα παραγωγού (ών)	Αχιλλέας Μαυρίδης (1854-1927), Ζωή Μαυρομμάτη (1890-1978), Κωστάκης Μαυρομμάτης, Αλέξανδρος Μαυρομμάτης, λοιπά μέλη οικογενειών Μαυρίδη και Μαυρομμάτη.
Διοικητική ιστορία / Βιογραφικό σημείωμα	Ο Γεώργιος Μαυρίδης γεννήθηκε και πέθανε στη Φιλιππούπολη (1800-1860). Ασχολήθηκε με το εμπόριο και έκανε μεγάλη περιουσία. Το 1838 παντρεύτηκε στην Κωνσταντινούπολη τη Ζωή Γενιδούνια ή Γενιντούνια από το Φανάρι, με την οποία απέκτησαν δώδεκα παιδιά από τα οποία έζησαν τρία: η Αγλαΐα, σύζυγος του Αθ. Φιλίππιδη, η Πηνελόπη, σύζυγος του Αριστόβουλου Βενθύλου, και το 12^ο παιδί τους, ο Αχιλλέας Αναστάσιος Μαυρίδης. Ο Αχιλλέας Μαυρίδης γεννήθηκε στη Φιλιππούπολη και πέθανε στην Αθήνα (1854-1927). Σπούδασε νομική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, επέστρεψε στη Φιλιππούπολη και άνοιξε δικηγορικό γραφείο. Ήταν δικηγόρος των Ζαριφείων Εκπαιδευτηρίων και κτηματίας. Το 1888 παντρεύτηκε την Κλειώ Μαυρίδη, κόρη του Αριστείδη Γιαμαλίδη από την Αίνο. Απέκτησαν έξι παιδιά, τον Γεώργιο (1888-1935), τη Ζωή (1890-1978), τον Αριστείδη (1892-1950), την Αλεξάνδρα (1894-) και δύο αγόρια τα οποία πέθαναν σε νεαρή ηλικία. Το 1907, όταν ξεκίνησαν οι διωγμοί των Ελλήνων στη Βουλγαρία, η οικογένεια πούλησε την περιουσία της και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, όπου ο Α. Μαυρίδης διορίστηκε νομικός σύμβουλος σε τράπεζα. Εκεί συνδέθηκε στενά με την οικογένεια Αριστόβουλου Ζάννου. Ο Αριστόβουλος Ζάννος ζητούσε συχνά τις συμβουλές και τη βοήθεια του Α. Μαυρίδη για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις του. Η Ζωή Μαυρομμάτη, το γένος Μαυρίδη (1890-1978), γεννήθηκε στη Φιλιππούπολη και πέθανε στην Αθήνα. Σπούδασε στην Κωνσταντινούπολη, στο Ζάππειο Εκπαιδευτήριο. Στη συνέχεια φοίτησε εσωτερική σε σχολή στην Ελβετία. Το 1912 παντρεύτηκε τον Αλέξανδρο Μαυρομμάτη από την Αγχίαλο της Ανατολικής Ρωμυλίας. Ο Αλέξανδρος Μαυρομμάτης (-1943), γιος του Κωστάκη και της Φωτεινής Μαυρομμάτη, γεννήθηκε στην Αγχίαλο. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και επέστρεψε στην Αγχίαλο όπου και άσκησε τη νομική μέχρι το 1906. Μετά τους διωγμούς του 1906 βρέθηκε στην Ελλάδα όπου εργάστηκε ως ανώτερος

	υπάλληλος της Εθνικής Τράπεζας στην Αδριανούπολη, την Καβάλα και τη Λάρισα μέχρι τη μετάθεση του στην Αθήνα όπου έγινε διευθυντικό στέλεχος. Πέθανε στην Αθήνα το 1943. Με τη Ζωή απέκτησαν τρία παιδιά, την Κλειώ-Φωτεινή (1915-), την Ιουλία (1918-) και την Αλεξάνδρα (1930). Η Κλειώ-Φωτεινή μετά τις γυμνασιακές της σπουδές στη Σχολή Κρίκου, παρακολούθησε μαθήματα νοσηλευτικής στη σχολή του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού. Υπηρέτησε ως εθελόντρια νοσοκόμος στον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό κατά τη διάρκεια του ελληνοαλβανικού πολέμου. Παντρεύτηκε το 1940 τον αρχιτέκτονα Πέτρο Τζαννέτο, με τον οποίο απέκτησαν μία κόρη, την Ντύλλια. [Πηγές σύνταξης Μιράντα Ζάννου-Παπαδοπούλου, <i>Μια οικογένεια, δύο αιώνες. Το χρονικό της οικογενείας Ζάννου</i>, Αθήνα 1998 / υλικό του αρχείου / Κωνσταντίνου Β. Εμμανουηλίδου, <i>Σύγχρονος ιστορία. Οι ανθελληνικοί διωγμοί εν Βουλγαρία το 1906, οι τραγικαί ημέραι του Ιουνίου και του Ιουλίου, το ολοκαύτωμα της Αγχιάλου την 30 Ιουλίου 1906</i>, 1956]
Ιστορικό της ενότητας περιγραφής	
Διαδικασία πρόσκτησης	Δωρεά της Ντύλλια Τζαννέτου, εγγονής του Αλέξανδρου Μαυρομμάτη, το 2020. Απόκειται στο ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης.
Παρουσίαση περιεχομένου	Το αρχείο περιλαμβάνει τεκμήρια των οικογενειών Μαυρίδη και Μαυρομμάτη: αλληλογραφία, οικονομικά, τίτλους ιδιοκτησίας, συμβόλαια, προικοσύμφωνα, προσωπικά, αποκόμματα τύπου, φωτογραφίες. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα τεκμήρια που αφορούν τη διαχείριση της περιουσίας του Αχιλλέα Μαυρίδη στη Φιλιππούπολη και την Αθήνα, τα τεκμήρια που σχετίζονται με την Κεντρική Εφορία της Ελληνικής Εκπαιδεύσεως στην Αδριανούπολη, πληρεξούσιος της οποίας ήταν ο Α. Μαυρίδης και η περιγραφή της εισόδου των Ρώσων στη Φιλιππούπολη κατά τη διάρκεια του ρωσοτουρκικού πολέμου το 1878 σε επιστολή της Ζωής Μαυρίδη. Σημαντικά κρίνονται ακόμη τα τεκμήρια της οικογένειας Μαυρομμάτη που σχετίζονται με την παραγωγή αλατιού στις αλυκές, στην Αγχιάλο.
Επιλογές, εκκαθαρίσεις και τελική διατήρηση	Δεν έγιναν εκκαθαρίσεις.
Προσθήκες υλικού	Δεν αναμένονται.
Σύστημα ταξινόμησης	Φάκελος 1 ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΜΑΥΡΙΔΗΣ, ΚΑΤΑΣΤΙΧΟ, ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ (1908-1927) Φάκελος 2 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΑΥΡΙΔΗ (1838-1940) Φάκελος 3 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗ, ΒΙΒΛΙΑ, ΑΝΑΤΥΠΑ (1847-2011)
Όροι πρόσβασης	Η πρόσβαση στα φυσικά τεκμήρια των φακέλων 1.1 και 1.2 δεν επιτρέπεται λόγω φθοράς του καταστήχου και του βιβλίου αντιγραφής επιστολών. Το κατάστιχο και το

	βιβλίο αντιγραφής επιστολών φωτογραφήθηκαν.
<i>Όροι αναπαραγωγής</i>	Δεν επιτρέπεται η φωτοτύπηση.
<i>Γλώσσα / γραφή των τεκμηρίων</i>	Ελληνικά, ελληνικά με λατινικό αλφάβητο, βουλγαρικά, τουρκικά (αραβική γραφή), γαλλικά.
<i>Φυσικά χαρακτηριστικά και τεχνικές προϋποθέσεις</i>	Τα τεκμήρια του φακέλου 1 παρουσιάζουν εκτεταμένες φθορές. Χρηζουν συντήρησης.
<i>Εργαλεία έρευνας</i>	Αναλυτική περιγραφή φακέλου/υποφακέλου σε ηλεκτρονική κι έντυπη μορφή.
<i>Εντοπισμός πρωτοτύπων</i>	
<i>Εντοπισμός αντιγράφων</i>	
<i>Συμπληρωματικές πηγές / σχετικές ενότητες περιγραφής</i>	
<i>Δημοσιεύσεις / Βιβλιογραφία</i>	
<i>Παρατηρήσεις</i>	Βλ. οικογενειακό δέντρο στο τέλος της περιγραφής. Το κατάστιχο και το βιβλίο αντιγραφής επιστολών του φακέλου 1 έχουν ψηφιοποιηθεί (φωτογράφιση).
<i>Παρατηρήσεις και όνομα του / της αρχειονόμου</i>	Σταματέλλα Κατσουλιάνου με τη βοήθεια του Γιώργου Κουμαρίδη
<i>Κανόνες ή πρότυπα περιγραφής</i>	ΔΠΑΠ (Γ) 2η έκδοση
<i>Χρονολογία (ες) περιγραφής</i>	Ιανουάριος 2023
<i>Θέματα</i>	ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΗ/ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗ/ΑΓΧΙΑΛΟΣ

Αρχείο οικογενειών Μαυρίδη και Μαυρομμάτη (1833-2011)

Φάκελος 1 ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΜΑΥΡΙΔΗΣ, ΚΑΤΑΣΤΙΧΟ, ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ (1908-1927)

- 1.1 Κατάστιχο με τίτλο «Απογραφή της περιουσίας μου» (1908-1921)**
-Κατάστιχο 118 σελίδων.³¹ Περιέχει ημερολογιακή καταγραφή της οικονομικής δραστηριότητας του Αχιλλέα Μαυρίδη: καταθέσεις, αναλήψεις και τόκοι, αγοραπωλησίες και μερίσματα μετοχών και ομολόγων, ακίνητα, συναλλαγματικές και δάνεια με ιδιώτες, κέρδη και ζημιές, καταγραφές της περιουσίας του (1908-1921).
- 1.2 Βιβλίο αντιγραφής επιστολών (1919-1927)**
-Βιβλίο 346 σελίδων.³² Αντίγραφα εξερχομένων επιστολών του Αχ. Μαυρίδη προς διάφορους παραλήπτες από το 1919 ως το 1927.

Φάκελος 2 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΑΥΡΙΔΗ (1838-1940)

- 2.1 Αχιλλέας Μαυρίδης, εισερχόμενη αλληλογραφία (1878-1921)**
-Οκτώ επιστολές του Η. Battus (Σόφια, 1899).
-Επτά επιστολές του δικηγόρου Β. Αθανασιάδη (Φιλιπούπολη, 1911-1914).
-Επιστολή (1910) και σημείωμα του Α. Ζηρόπουλου (χ.χ.).
-Επιστολή του Κ. Ι. Ζηρόπουλου (Αθήνα, 1911).
-Δύο επιστολές του Ν. Κοψιδά (Φιλιπούπολη, 1897 και 1907).
-Οκτώ επιστολές (1912-1926) και πέντε λογαριασμοί (1920-1924) του δικηγόρου Γεωργίου Κύρου.

³¹ Η ράχη του καταστίχου είναι κατεστραμμένη. Οι εσωτερικές πλευρές πολλών σελίδων είναι κατεστραμμένες και είναι στο σύνολο τους ιδιαίτερα εύθρυπτες. Το μελάνι σε αρκετά σημεία είναι δυσδιάκριτο. Το κατάστιχο χρήζει συντήρησης.

³² Η ράχη του βιβλίου είναι κατεστραμμένη. Οι εσωτερικές πλευρές πολλών σελίδων είναι κατεστραμμένες και είναι στο σύνολο τους ιδιαίτερα εύθρυπτες. Πολλές σελίδες είναι σκισμένες και φέρουν εκτεταμένες μηχανικές φθορές. Το μελάνι σε αρκετά σημεία είναι δυσδιάκριτο. Το βιβλίο χρήζει συντήρησης.

-Επιστολή της μητέρας του, Ζωής Γ. Μαυρίδη, με ημερολογιακή καταγραφή «περί της εισόδου των Ρώσων εις Φιλιπούπολιν» (1878).³³

-Επιστολή του Μιχάλη Χαννούς (1925).

-Επιστολή αγνώστου αποστολέα (1911).

2.2 Αχιλλέας Μαυρίδης, προσωπικά και οικονομικά (1855-1915)

-Προσωπικά (1855-1915).

Περιέχει σημείωμα του Αχιλλέα Μαυρίδη, πιστοποιητικό βαπτίσεως του (Βιέννη, 1855), επιστολή του υπουργού Εξωτερικών, Στέφανου Δραγούμη, για την ανακοίνωση της απονομής του Αργυρού Σταυρού των Ιπποτών του Βασιλικού Τάγματος στον Α. Μαυρίδη (1887), προικοσύμφωνο μεταξύ Αριστείδη Γιαμαλίδη και Α. Μαυρίδη για τον γάμο του τελευταίου με την Κλειώ (1888), πιστοποιητικό γάμου Α. Μαυρίδη και Κ. Γιαμαλίδου (Φιλιπούπολη, 1906), πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης και πιστοποιητικό βουλγαρικής υπηκοότητας για τα μέλη της οικογένειας του Α. και της Κ. Μαυρίδη (τα πρωτότυπα βουλγαρικά έγγραφα και μεταφράσεις στα ελληνικά) (Φιλιπούπολη, 1915).

-Οικονομικά (1887-1896).

Επιταγή (1887-1888), τρείς αποδείξεις πληρωμής (1892), απόδειξη οφειλής (1896).

2.3 Κεντρική Εφορία της εν Αδριανουπόλει Ελληνικής Εκπαιδεύσεως (1911- 1925)

-Μαριώρα Χρήστου Παπαδοπούλου, διαθήκη, απογραφή περιουσίας και κηδεία (1911-1917).

Περιέχει αντίγραφο της διαθήκης της Μαριώρας Χρήστου Παπαδοπούλου (1911), απογραφή της περιουσίας της (1916) και αντίγραφό της (1919), αποδείξεις πληρωμής των εξόδων της κηδείας της (1916-1917).

³³ Η επιστολή έχει μεταγραφεί.

-Αχιλλέας Μαυρίδης, επίτροπος της Κεντρικής Εφορίας της Ελληνικής Εκπαιδεύσεως εν Αδριανουπόλει (1919-1925).

Οικονομικά έγγραφα που αφορούν την θέση του Α. Μαυρίδη ως πληρεξουσίου επιτρόπου της Ελληνικής Κοινότητας Αδριανουπόλεως και της Κεντρικής Εφορίας της εν Αδριανουπόλει Ελληνικής Εκπαιδεύσεως. Επιστολές και πληρεξούσια της Κεντρικής Εφορίας προς τον Α. Μαυρίδη. αιτήσεις, λογαριασμοί του και αποδείξεις καταθέσεων του στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Ακόμη αποκόμματα λογαριασμών και εφημερίδων σχετικά με τον πλειστηριασμό των κοσμημάτων της Μαριώρας Χρ. Παπαδοπούλου. Τα περισσότερα τεκμήρια αφορούν το κληροδότημα της Μαριώρας Χρ. Παπαδοπούλου στα ελληνικά σχολεία της Αδριανούπολης.

2.4 Γεώργιος Α. Μαυρίδης, Ζωή Γ. Μαυρίδη, Αριστείδης Κ. Γιαμαλίδης, οικοπέδο Μασλάκι, φωτογραφίες οικογενείας Μαυρίδη, διάφορα έγγραφα (1838-1932)

-Γεώργιος Α. Μαυρίδης.

Χάλκινη επιγραφή G. A. Mavrides, χαλκογραφία με απεικόνιση του σπιτιού του Γ. Μαυρίδη στη Φιλιππούπολη (γνωστό σαν οικία Λαμαρτίνου) με επιγραφή Lamartine-Plovdiv.

-Ζωή Γ. Μαυρίδη (1865-1872).

Λογαριασμός των συναλλαγών της Ζωής Μαυρίδη με τον γαμπρό της Αριστόβουλο Βενθύλο (1865), συμφωνητικά αμοιβαίας εξόφλησης μεταξύ της Ζωής Μαυρίδη και του Δημητρίου Κοψιδά, εκπροσώπου των κληρονόμων του Θεολόγου Γενιδούνια ή Γενιντούνια (1872).

-Αριστείδης Κ. Γιαμαλίδης (1899-1903).

Περιέχει τέσσερεις επιστολές του H. Battus (Σόφια, 1899-1900) και μια επιστολή του Α. Ι. Ζηρόπουλου (Φιλιππούπολη, 1900) προς τον Α. Γιαμαλίδη, λογαριασμό με τις συναλλαγές του H. Battus με τον Α. Γιαμαλίδη (1901-1903).

-Οικόπεδο σε θέση Μασλάκι στην Κωνσταντινούπολη (1838-1905).

Περιέχει χάρτη του οικοπέδου στη θέση Μασλάκι στην οδό Βουγιούκδερε της Κωνσταντινούπολης (χ.χ.), ένα οθωμανικό έγγραφο (χοτζέτι) ιδιοκτησίας του οικοπέδου στο όνομα της Ζωής Μαυρίδη

(1838), επτά αποδείξεις πληρωμής (περιλαμβάνει πληρωμές για τεσκερέ και ιτζαρέ, σε παλαιοτουρκική και ελληνική) (1838-1852), δύο σχεδιαγράμματα (αντίγραφα του χάρτη) του οικοπέδου (1874), δύο σχεδιαγράμματα του οικοπέδου (1905).

-Φωτογραφίες οικογενείας Μαυρίδη (χ.χ.).

Φωτογραφίες προσώπων της οικογενείας και μια καρτ-ποστάλ του σπιτιού του Γεωργίου Μαυρίδη στη Φιλιππούπολη.

-Διάφορα έγγραφα (1867-1928).

Προικοσύμφωνο για τον γάμο της Πηνελόπης Γ. Μαυρίδη με τον Αριστόβουλο Ι. Βενθύλο (1867) και συνημμένο οθωμανικό έγγραφο, δύο αποδείξεις οφειλής του Αριστόβουλου Ι. Βενθύλου (1884 και 1885), πιστοποιητικό ελληνικής υπηκοότητας της Κωνσταντίνας Λειβαδά, συζύγου του Αριστείδη Μαυρίδη (1928), πρόχειρο σχεδιάγραμμα οικοπέδου (χ.χ.), επιστολή του Β. Αθανασιάδη προς Ιωαν. Πετρακίδη (Φιλιππούπολη, 1914).

2.5 Αχιλλέας Μαυρίδης, κληρονόμοι Αχιλλέα Μαυρίδη, Ζωή Μαυρομμάτη, υπόθεση οικοπέδου στο Καλαμάκι Παλαιού Φαλήρου (1909-1940)

-Υπόθεση απαλλοτρίωσης οικοπέδου Πικροδάφνης Καλαμακίου στο Παλαιό Φάληρο (1909-1939).

Περιέχει πωλητήρια συμβόλαια και αντίγραφα συμβολαίων, σχέδιο πωλητηρίου, συμβόλαια μεταβίβασης και συμβόλαια δωρεάς του οικοπέδου και τμημάτων του οικοπέδου στη θέση Καλαμάκι του Παλαιού Φαλήρου (1910-1924), σημειώματα του Α. Μαυρίδη που αφορούν την αγορά του υπ. αριθμόν 1 οικοπέδου στη θέση Καλαμάκι (1923) και τη διανομή οικοπέδων του στις κληρονόμους του (χ.χ.), αποδείξεις πληρωμής του Α. Μαυρίδη (1909-1922), σχέδια αιτήσεων και αίτηση κληρονόμων Α. Μαυρίδη προς το Υπουργείο Οικονομικών (1939), αίτηση προς τον Πρόεδρο Πρωτοδικών που αφορά την προσωρινή αποζημίωση ακινήτων της παραλιακής οδού Παλαιού Φαλήρου (1922), λογαριασμό εξόδων και πληρωμών (χ.χ.), λογαριασμό για την είσπραξη αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση του οικοπέδου Παλαιού Φαλήρου (χ.χ.), αποφάσεις και αντίγραφο

απόφασης του Δικαστηρίου Πρωτοδικών Αθηνών που αφορούν την αποζημίωση για την Α' και Β' απαλλοτρίωση εκτάσεων Καλαμακίου (1923-1938), διάγραμμα των απαλλοτριωθείσών εκτάσεων Πικροδάφνης Παλαιού Φαλήρου (1939).

-Οικοδομή Παλαιού Φαλήρου (1921-1940).

Περιέχει διάγραμμα του μηχανικού Κ. Ι. Ζάννου που απεικονίζει τη διανομή του οικοπέδου στη θέση Καλαμάκι (1921), αντίγραφα πωλητηρίων συμβολαίων (1922-1923), αντίγραφα συμβολαίων δωρεάς εν ζωή του Α. Μαυρίδη τμημάτων του οικοπέδου προς τις κόρες του Αλεξάνδρα Μαυρίδη-Ζάννου και Ζωή Μαυρίδη-Μαυρομμάτη (1924), νόμο συμπλήρωσης και ερμηνείας του νόμου 1410 «περί κατασκευής της παραλιακής λεωφόρου Παλαιού Φαλήρου-Βουλιαγμένης» (1921), νόμο 2354 «περί επιβολής τέλους επί των αδειών οικοδομών», αντίγραφο άδειας οικοδομής και περιτοιχίσεως του οικοπέδου (1923), αιτήσεις της Ζωής Μαυρομμάτη προς την διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, τον γραμματέα Πρωτοδικών και το υποθηκοφυλακείο (1924-1937), έλεγχο τίτλου ιδιοκτησίας της Ζωής Μαυρομμάτη κατόπιν αίτησης για δάνειο, αποδείξεις της Ζωής και του Αλέξανδρου Μαυρομμάτη (1924), απόδειξη πληρωμής δόσης δανείου της Ζωής Μαυρομμάτη (1936), σημειώματα σχετικά με τα οικόπεδα της οικογενείας Α. Μαυρίδη και την οικοδομή Π. Φαλήρου, πιστοποιητικό εγγύτερων συγγενών του Α. Μαυρίδη (1936) και αντίγραφο ληξιαρχικής πράξης θανάτου του (1937), συμφωνητικό μεταξύ της Κλειούς Μαυρίδη, της Ζωής Μαυρίδη-Μαυρομμάτη και της Αλεξάνδρας Μαυρίδη-Ζάννου σχετικό με τα οικόπεδα στη θέση Καλαμάκι (1937), πιστοποιητικό υποθήκης της Ζωής Μαυρομμάτη (1940).

Φάκελος 3 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗ, ΒΙΒΛΙΑ, ΑΝΑΤΥΠΑ (1847-2011)

3.1 Οικογένεια Μαυρομμάτη (1847-1944)

-Κωστάκης Δ. Μαυρομμάτης (1881-1908).

Περιέχει τίτλους ιδιοκτησίας αλυκών του Κωστάκη Μαυρομμάτη στην Αγχιάλο (1881-1884), «Πρακτικόν» της ίδρυσης της αδελφότητας των αλατοπαραγωγέων των αλυκών Αγχιάλου (1884), βουλγαρικά έγγραφα σχετικά με τις αλυκές Αγχιάλου (1891-1908), σημείωμα πληρωμής εργατών που εξόρυξαν αλάτι (1898-1902), εξοφλητικό της Σοφίας Μαυρομμάτη για τις 7 αλυκές της (στα βουλγαρικά) (1902).

-Φωτεινή Κ. Μαυρομμάτη (1881-1903).

Περιέχει δύο τίτλους ιδιοκτησίας κτημάτων στην Αγχιάλο της Φωτεινής Μαυρομμάτη (1881), οθωμανικό έγγραφο για την ιδιοκτησία κτήματος της Φωτεινής Μαυρομμάτη στη θέση «Παραλίμια», μια απόδειξη (στα βουλγαρικά) (1881), διάφορα έγγραφα (στα βουλγαρικά) (1896-1903).

-Σμαράγδα Κ. Μαυρομμάτη (1894-1911).

Περιέχει αντίγραφο του διαζευκτηρίου της Σμαράγδας Μαυρομμάτη και του Γεωργίου Κουμπή (1894), το προικοσύμφωνο της Σμαράγδας Κωστάκη Μαυρομμάτη για τον γάμο της με τον Γεώργιο Α. Τέρπανδρο (1895), απόδειξη Σμαράγδας Μαυρομμάτη-Τερπάνδρου προς Αλ. Μαυρομμάτη.

-Αντίγραφο προικοσυμφώνου Ευφροσύνης Κ. Μαυρομμάτη (1889).

-Χρυσός Δ. Μαυρομμάτης (1904-1908).

Περιέχει αποδείξεις και επιταγή στα βουλγαρικά (1904-1906) και μια απόδειξη εξόφλησης ενεχύρου στα ελληνικά (1908).

-Αλέξανδρος Κ. Μαυρομμάτης (1902-1943).

Περιέχει επιστολή στα βουλγαρικά (1902), αναγγελτήριο γάμου, απόδειξη παράδοσης κεφαλαίου και τόκων στον Χρυσό Δ. Μαυρομμάτη (1913), επιστολή του δικηγόρου Γεωργίου Κύρου προς Α. Μαυρομμάτη (Φιλιππούπολη, 1926), αποκόμματα εφημερίδων που αφορούν τη μετάθεση, το θάνατο, την κηδεία του Α. Μαυρομμάτη και δωρεές που έγιναν στη μνήμη του (1922-1943). Ακόμη φάκελο με ένδειξη «Βουλγαρικά σχετικά Αγχιάλου» που περιέχει βουλγαρικά έγγραφα του Αλέξανδρου Μαυρομμάτη, πληρεξούσια και επιταγές, φύλλο πορείας (αντί διαβατηρίου) της Υποεπιτροπής Ελληνο-

βουλγαρικής μετανάστευσης (Sous Commision d' Emigration Gréco-Bulgar en Grice (1912-1928).

-Ζωή Α. Μαυρομμάτη (1891-1943).

Βεβαίωση βαπτίσεως της Ζωής Μαυρομμάτη (το γένος Μαυρίδη) από την Ιερά Μητρόπολη Φιλιππουπόλεως (6 Ιανουαρίου 1891), επιστολή προς τη Ζωή Μαυρομμάτη (1943).

-Κλειώ και Ιουλία Μαυρομμάτη (1929-1944).

Περιέχει απόκομμα της εφημερίδας *Το Φως* (χ.χ.) με άρθρο του Κ. Περαιβού με τίτλο «Θεσσαλικές γιορτές, από την προχθεσινή εορτήν του Αρσακείου Λαρίσεως» μαζί με σχολική φωτογραφία της Κλειούς Μαυρομμάτη στη Λάρισα (1929), επιστολή του Δημήτριου Ζαφειριάδη προς την Κλειώ Α. Μαυρομμάτη (1932), αποκόμματα εφημερίδας σχετικά με τους γάμους της Κλειούς και Ιουλίας Αλ. Μαυρομμάτη και το θάνατο της τελευταίας (1940-1944).

-Φωτογραφίες προσώπων της οικογενείας (χ.χ.).

-Διάφορα έγγραφα (1847-1932).

Πιστοποιητικό βάπτισης της Φωτεινής Δρακούλη (1847), επιστολή του Επισκόπου Αίνου Γαβριήλ (1857), έγγραφα (στα βουλγαρικά) (1887), σημείωμα, αντίγραφο πωλητηρίου οικοπέδου του Αριστομένη Βυζάντιου στον Αθανάσιο Μ. Χαννούς και αντίγραφο εξόφλησης του (1912).

3.2 Βιβλία, ανάτυπα (1907-2011)

-Α. R., *The persecution of the Greeks in Bulgaria*, London, Ede, Allom & Townsend Ltd, 1907 (translation).

-Κ. Μυρτίλου Αποστολίδου, *Ο Στενίμαχος*, Αθήναι, τύποις Πυρσου Ανών. Εταιρίας, 1929.

-*Η Αγχίαλος, Διάλεξις του Καθ. Αδαμ. Ν. Διαμαντόπουλου*, Εκδόσεις «Ενώσεως των Απανταχού Αγχιαλιτών», Εν Αθήναις, Τύποις Φοίνικος, 1934.

-*Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τόμος Α΄, τχ. Α΄ και Β΄, Αθήνα, 1934-1935.

-*Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τόμος Α΄, τχ Β΄, Αθήνα, 1934-1935

-Πολυδ. Παπαχριστοδούλου, «Ο Lamartine στη Φιλιππούπολη» (1833), ανάτυπο από το περιοδικό *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τόμος Α΄, τχ. Β΄ (1934-1935), σελ.163-188 (3 αντίτυπα).

-Κωνσταντίνου Β. Εμμανουηλίδου, *Σύγχρονος ιστορία. Οι ανθελληνικοί διωγμοί εν Βουλγαρία το 1906, αι τραγικαί ημέραι του Ιουνίου και του Ιουλίου, το ολοκαύτωμα της Αγκιάλου την 30 Ιουλίου 1906*, 1956

-Κ. Μυρτίλου Αποστολίδου, «Η Αγία Σοφία, ιστορική και περιγραφική μελέτη», ανάτυπον εκ του 24^{ου} τόμου του *Αρχείου του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, Αθήναι, Εταιρία Θρακικών Μελετών, 1959, σ. 130-211.

-Φιλαληθούς Ευθύφρονος (Ιωάννου Παπαναστασίου), «*Αι τρομεραί φρικαλεότητες της Αγκιάλου*», ανάτυπον εκ του 25^{ου} τόμου του *Αρχείου του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, Αθήναι, Εταιρία Θρακικών Μελετών, 1960, σ. 1-72.

-Κωνστ. Αθ. Διαμαντή, «*Οι Θράκες εις την υπηρεσίαν της πατρίδος*», ανάτυπον εκ του 25^{ου} τόμου του *Αρχείου του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, Αθήναι, Εταιρία Θρακικών Μελετών, 1960, σ. 69-90.

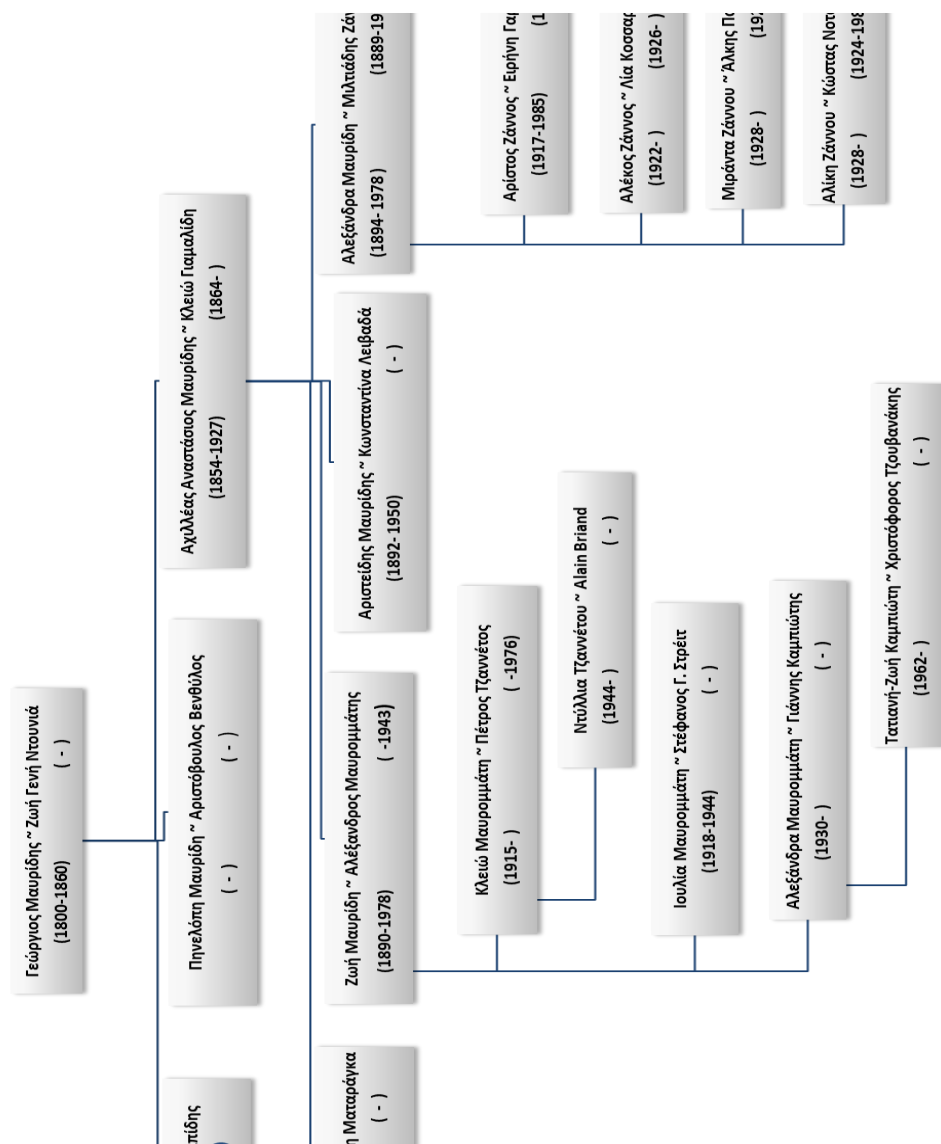
-Πολυδ. Παπαχριστοδούλου, *Χρήστος Τσουντας, Κώστας Δημητριάδης, Αριστοτέλης Κουρτίδης, τρεις επιφανείς Θράκες του πνεύματος και της τέχνης του ΙΘ΄ και του Κ΄ αιώνα*, Αθήναι, Εταιρία Θρακικών Μελετών, 1961, σ. 1-18.

-Πολύδωρος Παπαχριστοδούλου, *Ο ζωγράφος της Θρακικής ζωής*, Αθήναι, Εταιρία Θρακικών Μελετών, 1963.

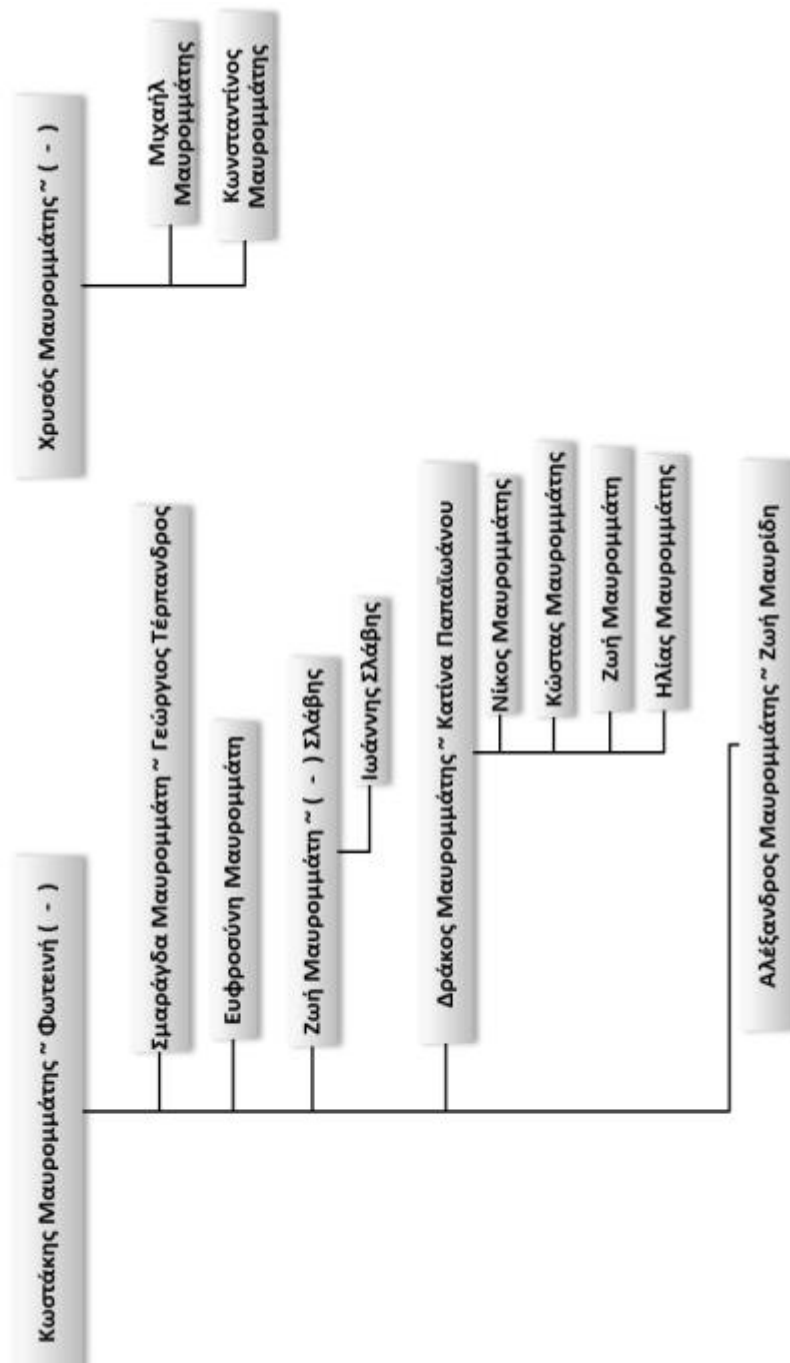
-Μιράντα Ζάννου-Παπαδοπούλου, *Μια οικογένεια, δύο αιώνες. Το χρονικό της οικογενείας Ζάννου*, 1998

-*Κοιτίδες Ελληνισμού, Φιλιππούπολη αρ. 19*, έκδοση της εφ. *Η Καθημερινή*, Αθήνα 2011.

Οικογένεια Μαυρίδη

Οικογένεια Μαυρομμάτη

3.3 Μεταγραφή

Μεταγραφή της επιστολής της Ζωής Γ. Μαυρίδη προς τον γιο της Αχιλλέα, με καταγραφή «περί της εισόδου των Ρώσων εις Φιλιπούπολη» (1878) (αρχείο οικογενειών Μαυρίδη και Μαυρομμάτη, υποφάκελος 2.1)

φιλιπούπολις 9 ιανουαρίου 1878

Αγαπιτέ μοι υιέ Αχιλλέυ

σέ έγραψα είς τας 13 και εις τας 20 Δεκεμβρίου απάντησιν σου δεν έλαβον, τα προηγούμενα τα γνωρίζης, ότι ο Γαμβρός μας Βενθύλος μας εβίαζεν να ήμεθα έτιμη ώστε εις κάθε εναντίαν περίστασιν να φήγομεν από τήν φιλιπούπολιν διά να αποφίγομεν το κακόν το οποίον επροέβλεπεν, επιδή όμως εγώ δεν απεφάσιζα να φύγω διά να μην αφήσο εδώ την λιπήν οικογένειαν μου, εδισκολέβετο και η Πηνελώπι να το αποφασίση, [δυσανάγνωστη λέξη] ήχαμεν ανησιχίαν καθημερινήν σκεπτόμενη τη πρέπει να [δυσανάγνωστη λέξη] , όχι μόνον ημής όλι η Πολίται όσι εδήναντω να φήγουν, ο επίληπος λαός η οπίη δεν ήχαν σκοπόν να φήγουν ησίχαζαν, εβλέπαμεν όμως ότι τα έξο εκατεστρέφοντο πλήθος Ανθρώπον ήρχοντω από τας κομωπόλεις και χοριά ο Κάμπος της Πόλεος μας ήτον γεμάτος από γηνεκόπεδα, αλού έβλεπες 5. 6. πεδιά δίχος Μητέρας, αλού γέροντας, αλού Ασθενίς ή ο οπίη δεν εδήναντο νά περιπατήσουν, αλού πληγομένη και εξητούσαν βοήθιαν ελεηνόν θέαμα η χιλιάδες βοδάμαξα γεμάτα με οικογενίας οθομανικάς επεριφέροντο καί επερίμεναν τόν σιδιδρόρομον διά νά φήγουν, ο σταθμός γεμάτος μέσα καί έξο από έπιπλα διαφόρον μερόν, τό πάν άνο κάτο, ημοίς δε ελέγαμιν ότι όταν τό κακόν έλθη είς το Παζαρτζήκη τότε θά αποφασίσομεν τή νά κάμομεν, [δυσανάγνωστη λέξη] εις κάθε σπήτη εσινάζοντο καί εσκεπτοντω τή πρέπη νά κάμουν, αυτώ εδιήρκισεν ημέρας πολάς, τήν δευτέραν ημέραν τόν χριστούγενόν όλι η οικογένεια μας εδηπνήσαμεν είς τού Βενθύλου, και μετά τού δήπνου ήλθεν καί ο Αναστασίδης μέ τήν οικογένειαν του επίσης και ο Σκοδέλης περί τάς 4. τής νηκτός ήλθεν ο υπηρέτης τού χαφούζ νουρή και ήπεν

ότι ο αφέντης παρακαλή τόν Κύρ. Βενθύλον και Κυρ Αναστασιάδην να έλθουν είς τό σπήτη, αμέσος επίγαν, τούς ήπεν λυπόν, ότι ήλθεν η όρα οπού πρέπη να στήλης τήν οικογένειαν σου, η δηκί μου οικογένεια αύριον φεύγη ο κίνδινον μας ήναι μεγάλος, ήλθεν ο Βενθύλος και ο Αναστασιάδης καί μας τά ήπαν, φαντάσου με πόσιν ανισιχίαν απεράσαμεν εκίνην τήν νήκτα, σιμίωσε όμως ότι όλαι αι οθωμανικέ οικογένειαι εκίνην την νήκτα [δυσανάγνωστη λέξη] τα οικιακά τον είς τον σταθμόν, μεγάλη κίνησις ήπέρχεν όλιν την νήκτα και επεριμέναμεν να ξιμερόση να ηδούμεν τη θα κάμομεν,

27. 10βρίου η τρίτη ημέρα τον χριστούγενόν, άμα εξιμέροσεν εφόναξεν ο δεσπότης μας τον Βενθύλον και όλους τους Πολίτας και τους ήπεν ότι η τοπηκή κυβέρνησης ηδοπήσεν τους Μητροπολήτας και τους Προξένους ότι εντός 24. ορόν πρέπη να φύγη όλος ο λαός από την Πόλιν, τότε έπρεπεν να μας ηδής πόσον εξαλιζόμεθα επιάναμεν το ένα, καί αφίναμεν το άλλο, εμαζόναμεν οσάν τρελή τα φορέματα μας τη πρότον να πάρομεν και τη να αφίσομεν τέλος πάντο εσινάξαμεν μερικά πράγματα, εγώ έτρεχα πότε είς το σπήτι μας και πότε είς την Πηνελώπην από την ταραχήν μου δεν εδινάμην να κάμω το παραμικρόν, τέλος πάντον αφού ολίγα πολλά ετιμάσαμεν να πάρομεν δεν εβρίσκετο Άνθρωπον διά να τα μεταφέρη είς τον σταθμόν αλ ούται άμαξα, όσι ήχαν εδικάτον αμάξια έστελναν είς τον σταθμόν τα φορέματα τον όσι δεν ήχε έτρεχαν ένθεν κακήθεν δίχος να κάμν τίποτε, η άμαξα τού Βενθύλου έτιχεν να είναι ολίγον χαλασμένη τα δε άλογα του απετάλοτα και δι αυτήν την ετίαν δεν εδινάμεθα να στήλομεν το παραμικρόν, τέλος πάντον ο χαφούς νουρή ήπεν ότι θα μας στήλη 3 αμάξια δια τον βενθύλον και ένα ο [δυσανάγνωστη λέξη] διά την Αγλαΐα, ο σταθμός και ο πέριξ του σταθμού κάμπος ήτον γεμάτος από φορέματα, πλήθος Ανθρώπον χριστιανόν και οθωμανόν γινεκόπεδα ανέβισαν είς τα βαγκόνια να ήναι έτιμοι διά την επαύριον όταν έλθη το τρέν να φήγουν πατόσε και πατόμε, η τζερκέζη επεριφέροντο είς τους δρόμους διά να αρχίσουν την αρπαγήν τον, η σημερινή ημέρα μας απέρασεν ούτος, κλέγοντες και σινάζοντες τα οικιακά μας, τετάρτη 28. του ιδίου όλιν την νήκτα δεν εκιμιθήκαμεν, πρήν ακόμη φέξη

επήγα εἰς το σπήτι μας διά να ηδῶ τη θα δηνηθῶ να πάρω μαζί μου, εἶρα
μικρά πράγματα και κλέγοντας εμού και η Αγλαΐα αφήναμεν το σπήτι
μας και τα πράγματα μας εἰς το ἔλεος του θεοῦ, και ετιμαζόμεθα
διά να αναχορήσομεν, σιμίοσε ομος ὅτι ηθέλαμεν ξεχορήσι, διότι
εγώ και η Πηνελώπη ηθέλαμεν ηπάγη εἰς το δεδέ Αγάτζη ο
Αρμόδιος με την Ζωή εἰς τον νεώκοσμον η δε Αγλαΐα εἰς την
Κωνσταντινούπολην ἀλά εἰς το ἔλεος του θεοῦ διότι δεν ἤξευρεν πού θα
επακουμβήση εἰς πηόν να δώση τόσον βάρος εκήνη με 4 πεδιά,
τα ελέγαμεν αὐτά με την Αγλαΐα και εκλέγαμεν πός θα αφίσομεν
το σπήτι μας πός δεν θα ἔχομεν πλέον τίποται και τη θα γήνομεν,
έρχεται τρέχοντας ο ἰπάλιλος του Βενθύλου και μας λέγη υσιχάσεται
δεν θα φίγομεν ἐγγενεν ανακοχή, ο θεέ μου να ἤσουν να ἐβλεπες
την χαράν μας, και ὅλον τον Ἀνθρώπον, πός εφιλούσε ο ἕνας τον ἄλον
εἰς του δρόμους ἔτρεχαν καί εσινχέρετο ο [δυσανάγνωστη λέξη] με τόν ἄλον, και
επιτέλους
ησιχάσαμεν εκήνην την ημέραν ἀλ ἡμεθα σχεδόν ἄροστη,
την σινήτην ὅραν ἤλθε το τρέν με το οπίον ἐφίγαν ὅλαι αι Τουρκικέ
οικογένιαι αι οπίαι ἦτον αφεσπέρας εἰς τα βαγκώνια, λυπόν με την
ηδέαν ὅτι ἦναι ανακοχή ησιχάσαμεν ἕνα ημερόνηκτον,
το προή την παρασκεβήν εἰς τας 30. του ἰδίου μανθάνομεν ὅτι η ανακοχή
δεν ἀληθέβη, το Παζατζήκη κέγεται, τα νοσοκωμία ἐδῶ τα ἀδιάζουν,
η οθωμανή ηδοπιούνται ἀπό την Κυβέρνησιν διαφεύγουν
η Ἀγορά ἐκλήσεν το πάν ἄνω κάτω η Ἀνθρωπη τρέχουν ἄλος
ζητή ἀμάξη να φήγη και ἄλος ζητή χαμάλιδες να στήλη
τα φορέματα του εἰς τα μαγαζιά, και ἄλη τρέχουν εἰς τον σταθμόν
δια να φήγουν το πάν γήνεται ἄνω κάτω, ἀλά κανής δεν
δεν δίνათαι να φήγη διότι η ετερία δεν στέλνη βαγκόνια περισσότερα
ημοί μόνον το συνηθισμένω τρέν εκίνω ἦτον να πάρει 900. Ἀσθενής
ἀπό τα νοσοκιμία, ὅταν το ἐμάθαμεν αὐτῶ η ἀπελπισήα μας
ἤλθεν εἰς τον κολωφόνα της, ἄλος ἔλεγεν να ηπάγη εἰς το στενήμαχον
και ἄλος εἰς μοναστήρια και ο καθής ἔλεγεν ἀπό ἕνα, τρίς και
τετράκις της ημέρας και χοριστά της νηκτός εσινάζοντες εἰς του
Βενθύλου και εσχεδιάζαν τή να κάμουν, και πάλην δεν ἐκάμναμεν
τίποται, ἐν τῷ μεταξύ αὐτό ἤλθεν το σίνητες τρέν ἀλά με

ανηκτά βαγκόνια διά να πάρι τους Ασθενής ήχεν και εν κληστόν
με το οπίον ήλθεν ο [δυσανάγνωστη λέξη] διά ηπιρεσήαν της ετερίας, ευθής επίγεν
ο Βενθύλος εις τον σταθμόν ήπεν τον [δυσανάγνωστη λέξη] ότι επιθημοί να του
δώσι την οικογένειαν του διά την Αδριανούπολην, εμού και οικογένια του
Αναστασιάδου, και αυτός ευχαρίστος το εδέχθη, αλ η πινελώπη
εστάθη αδήνατον διά να φύγη μόνη, έκλεγεν εληποθημούσε
όλι την επαρκινούσαμεν να αποφήγη τον κύνδινον οπού μας επερίμενεν
αλά εστάθη αδήνατον, έλεγεν ότι αφού δεν δύναται να την
συνοδεύση ο σύζηγος της να ηπάγω εγώ μαζί της, αλ εγώ δεν
εδινάμην να ηπάγω διότι τα πράγματα άλαξαν φάσην
όσον διά την οικογένειαν μου ενδεχόμενον να μην ημπορούσα να την
βοιθήσω αλά το σπήτι μου τα σπιτικά μου, πός να τα αφήσο και να
φήγο, ενό εξανάγκις όλι [δυσανάγνωστη λέξη] , τέλος πάντο η Πηνελώπη έμηνεν
αλά με το λίγον εμετανόησεν διότι τα πράγματα επίγεναν άσχιμα
εις την αγοράν ήρχισαν να γήνονται αρπαγέ, εγήμνωναν εργαστήρια
άρπαζαν άλογα, έπερναν ορολόγια από τους Ανθρώπους, ο κόσμος
άνω κάτω, άνθρωπον δεν έβλεπεν της εις τον δρόμον,
σάβατω 31. του ιδίου ο σουλημάν Πασάς [δυσανάγνωστη λέξη] από το παζαρτζήκι
τηλεγραφή να του στήλουν 4. 5. Τρέν να μεταφέρη εις φιλιπούπωλην τον στρατόν
του, αλά ετερία δεν έστελνεν, ηδοπιούν από τον σταθμόν τον Βενθύλον ότι ο
σταθμός του δαράν βέη κατέχεται από τους ρώσους μάχη γήνεται έξω ακολουθή
έξω του Παζαρτζηκίου, ο κύνδινος ήναι μέγας περιμένομεν την νήκτα
την μηχανήν με ένα βαγκώνη ας ετιμασθή η οικογένια σου να φήγομεν,
όλιν την νήκτα εγώ και ο Βενθύλος δεν εκιμήθιμεν διά να ακούσοσομεν
όταν έλθη ο σιδιρόδρομος διά να στήλομεν την Πηνελώπην
και τα πεδιά τους, αλ ο σιδιρόδρομος δεν εφάνη, η νήκτα αμς απέρασρεν
κακίν κακός,

1 . Ιανουαρίου 1878 .

η προτοχρινιά μας ήναι αξιοσιμίοτος, σίμερον η τοπηκί μας Αρχί
αναχορή και όλη η προύχονταις οθωμανή, αλ επηδή τρέν δεν ηπάρχι
περιμένουν εις τον σταθμόν και την τελετέαν όραν θα αναχορίσουν από
το βουνό με τα Άλογα, ο διηκιτής εφόναξεν πρίν αναχορίση τον
δεσπότιν και τους Προξένους τους έδωσεν όπλα και τους ήπεν κάμεται

πολητοφιλακίν και φιλαχθήται, ο φόβος όλον τον Πολιτόν μας
ήναι απερίγραπτος, όλι ήναι έξιπνη κανένας δεν εκιμήθη,
εις τας 6. της νηκτός ηδοπιούν από τον σταθμόν τον Βενθύλον ότι ο σουλημάν
Πασάς ετηλεγράφισεν εις τον εδώ Πασά και του λέγη, ο εχθρός άβριον
φθάνη με μεγάλας δινάμεις χαλάσεται την γέφυραν, η μάχη του
Παζαρτζηκίου απέτηχεν ο φουάτ Πασάς έπεσεν, το στράτευμα του
εσκροπήστη, σινάξατε το και στήλατε το εις τους πρόποδας δεηρμένδερε
μάκοβο και αχλάνη, σινχρόνος κάμεται και τα δέοντα,
όλα τα άλα τα του τελεγράφου δεν μας ετάραξαν τόσο διότι ήτον στρατιγηκά
μέτρα αλά το κάμεται τα δέοντα μας εκατεφόβισεν ενδήσαμεν τα
πεδιά μας ετιμάσθημεν και επεριμέναμεν το πεπρομένον,

2 . Ιανουαρίου

μόλις εξιμέροσεν εμάθαμεν ότι ανέβασαν κανόνια εις τον νεμπέτ
Τεπαί, και άλα ετίμασαν εις την γέφυρα η Αγορά κέγεται,
η πόλις εγέμοσεν από στρατόν, η τζερκέζη γημνώνουν τον κόσμο
όλας τας αποθήκας της Κυβερνήσεως τας άναψαν, όπου ηπάρχουν χορτάρι
και άχιρα τα κέγουν, η Άνθρωπη τρέχουν δίχος να ηξεύρουν πού να
ηπάγουν το πάν άνο κάτω, τα προξενία και τα μεγάλα σπήτια
εγέμοσαν από Ανρώπους, η Αγλαΐα με τα Πεδιά της ήλθαν εις
ημάς, όχι μόνον εκίνη αλά και πολλές άλες φαμίλιες περίπου 100.
Άνθρωπι εσινάχθιμεν, τα μαγαζιά τον εμπόρον με τους μπαλτάδες
έσπαναν της πόρτες και τα εγήμνωναν, το μπεζεστένη εκέγετο
άλη άναπτan της φοτιές και άλη έτρεχαν και την έσβηναν και
τιούτο τρώπος απέρασεν και αυτή η ημέρα, εις τας 2 όρας την
νήκτα, ο σουλημάν Πασάς ιδοπιή ενγράφος τους Προξένους και τον
δεσπότην ότι επιδή ο εχθρός έφθασεν και η μάχη θα γήνη εις
την Πόλιν μας εάν ήσται πιστή υπίκοη και δεν αναμιγνήσθε
εις τας πολεμικάς πράξις πρέπη [δυσανάγνωστη λέξη] μικρί ται και μεγάλη
να φήγεται αλέος δεν εγκιόμαι, σινχρόνος και ένας
Πασάς φίλος του Αθ. [δυσανάγνωστες λέξεις] τον ιδοπηή ότι επιδή σε αγαπό
σε λέγο να πάρης την γηνέκα σου και τα πεδιά σου και να
φήγης αυτήν την στηγμήν, διότι άμα ο εχθρός έμβη μέσα
έχομεν ιπονόμους ετίμους και θα τινάξομεν την Πόλιν εις

τον αέρα, όταν μας τα εκινοπήσαν αυτά, έπρεπεν να βλέπη
της την ελεηνήν θέσιν μας πός εμαζόναμεν τα πεδιά μας και τα
εδέναμεν με σχινιά δια να μην τα χάσομεν εις τον δρόμον,
πός αφίναμεν τα πράγματα μας και εφεύγαμεν και απορούσαμεν
πού θα υπάγομεν με τόσον ψήχος, ηθέλαμεν αποθάνη
εις τα βουνά, τη πρότον να σιλογισθώμεν ότι ήθελαν μας
γηνώσι εις τον δρόμον ήσος και μας εσκότοναν όπος εις τον
ζαγορά, ενό ημοίς ελεηνολογούσαμεν την θέσιν μας, η Πρόξενη
επίγαν εις τον Πασά και του ήπαν ότι εδιέταξεν ένα πράγμα το οίον ήναι
αδίνατον δια να γήνη, με τόσον αέρα και ψήχος πός ήναι δυνατόν τόσος
λαός με μορά πεδιά να φήγουν, προτιμότερον ήπαν ήναι να αποθάνουν παρά να
έβγουν
την νήκτα να περιπλανόνται εις τους κάμπους και εις τα βουνά, αφού τα ήκουσεν
του απήντισεν ότι μόνον εός άβριον εγκιόμε δια την υσιχίαν
του πόλεος έπιτα πλέον Αν ανακατώνομαι, ημοίς και αυτώ τω ευχαριστήθημε
δια να ξιμερόση το ελάχιστον, ημέρα να φήγομεν και
όχι την νήκτα,

3 . ιανουαρίου

ξιμερόνοντας η τρίτη ο ρωσικός στρατός ήτον πέραν της γέφυρας,
ο δε Τουρκικός μέρος έμιναν εις το νεμπέτ Τεπέ και το
όλον εδιευθίνετω κατά την μπελάστητζα , όταν ι μάχοι μάρκοβο,
και δεηρμέν δερέ, η γέφυρα εκέγετο, αι αποθήκε του [δυσανάγνωστες λέξεις]
το ημαρέτη και πολλά τούρκικα σπήτια, η ρώση επροσπαθούσαν
να απεράσουν την μαρήτζα η δε τούρκη εκανωνοβολούσαν από
του νεμπέτ τεπέ, αφού επολέμισαν και από τα 2 . μέρη εός εις
τας 10. το εσπέρας, η ρώση εκατόρθωσαν να απεράσουν την
μαρίτζα προς το μέρος του μαρασίου, τότε η τούρκη εκατέβασαν
τα κανόνια τον και εσινάχθη ο στρατός εις τον σταθμόν
του σιδηροδρόμου, και αμέσος άρχισαν να κέγονται, αι αποθήκε
του σταθμού, όλα τα τουρκικά
η μπελάστητζα, ο Άγιος γεόργιος το μάρκοβο, τα βοδινά,
ο δεηρμέν δερές, και εις όσα χαρμάνια ηπύρχαν στήβες
χορτάριον και άχιρον, το θέαμα ήτον ελεηνόν η πιρκαϊά

της αγοράς μας έφθασεν εός τα αρμένικα, 2. ημέρας έκεγεν
και ενώ ήχαμεν πολλήν άνεμον δεν επροχορούσαι η φωτιά εις
τα επάνο μέρη διότι σινχρόνος ήχαμεν και πολλά χιόνια,
ενώ όλα αυτά εγήνον και όλι η Πολίται επεριφέροντο εις τους δρόμους
με τά όπλα διά να προσέχουν και να σβήνουν της φωτιές της οπίας η τούρκι
φεύγοντες άναπταν, ακούσθη από ένα τζαμί φονή, φονάζουσα
επιδή ο εχθρός έφθασαι να φήγη ο λαός διότι θα ανάψωμεν την
Πόλιν, τότε πάλιν ήρχισαν η κλαθή και οδηρμή πού να καταφήγομεν
παντού φλόγα, ο κάμπος γεμάτος από στρατόν τουρκικώ
κλέγονται και οδίρονταις εδέναμεν τα πεδιά μας πάλιν με τα
σχινιά και δεν ήχαμεν κερών να πάρομε τίποτε πλέον ημή
εβλέπαμεν να σόσομεν την ζωήν μας και τον πεδιόν μας ήμεθα
έτιμη και ελέγαμεν ότι όταν αρχίση να κέγεται το σπήτι μας
τότε να φήγομεν, και τιουτο τρόπο, επεριμέναμεν την τελευτέαν
καταστροφήν μας, περί την μίαν της νηκτός ανεφάνησαν ρώση
και όλι η τούρκι έφигαν από την Πόλιν τρέχοντεν δήχος να προφθάσουν
να κάμουν το κακόν το οπίον εσχεδιάζαν, έμινε πλέον
η Πόλις εις τους χριστιανούς τουρκική ψηχή δεν ηπήρχεν πλέον
τότε ενθαρίθικαν η Πολίται όλι οπλησμένη επεριφέροντο εις
τους δρόμους και εφίλαγαν, η δε γηνέκες και τα πεδιά κλισμένα
εις τα σπήτια και έξηπνε επεριμένα το τη θα γήνη,
η όρα εις τας 7. της νηκτός ηκούσθησαν φοναί ψάλοντας ήμνον,
και με το λίγον ήρχισεν ο πόλεμος, στήθος με στήθος η ρώσι
από το μέρος του τακέλα και η τούρκι αντικρήτον, από τας 7. εός εις τας
11. επολεμούσαν, από τους τούρκους εσκοτήθησαν πολλή, από τους
Ρώσους μόνον 2. επί τέλους η τούρκι έφигαν η ρώση εμβήκαν εις την Πόλιν,

4 . ιανουαρίου

όταν εξημέροσεν εδοξάσαμεν τον θεόν ότι εξήσαμεν και ήδομεν πάλιν
το φός της ημέρας, διότι ός προς τον κύνδινον τον αφεσπερινόν δεν ελπίζαμεν
να ξαναηδώμεν το φός, εις τας 4. όρας 2. αξιοματικί
ρώσι επίγαν εις του Κυρ. Ματάλα δια να ζητήσουν μέρος να
ησιχάσουν, και να ηποδεχθούν τον στρατάρχιν Τούρκον, αμέσος
εσινάχθισαν η Πρόξενη και ενέκριναν να τον υποδεχθούν εις του Κυρίου

Βενθύλου, τον υδοπήσαν επίγεν εις το Προξενίον τους επίρεν εμού και η
2. πρόξενη και ήλθαν εις το σπήτη, ενόσον να έλθη η όρα του γεύματος,
μας εδιηγήθισαν ότι μόνον 80. ήσαν εκίνη η οπίη επολέμισαν
την νήκτα εις τον σταθμόν, και η τρίς εφονεύθησαν, η δε οθωμανή
ήσαν 2. χιλιάδες η μέν εφονεύθησα η δε επίληπη έφίγαν εις
τα βουνά, και ότι ήχαν σκοπόν να βονβαρδάρουν την φιλιπούπολην
από το καρσίακά, αλ επιδή έμαθαν ότι όλος ο χριστιανηκός
λαός ήναι μέσα εις την Πόλιν δια τούτο επολεμούσαμεν
μόνον με τα τουφέκια, και ότι εις όλο το διάστημα της εκστρατίας
τον παντού ε γέφια εστέκοντο και απέρασαν, μόνον της
φιλιπουπόλεος η γέφια εκέγετο, και μετά
μεγάλης δυσκολίας απεράσαμεν την μαρίτζα, επαράτηρυσαν
από το επάνο πάτομα του σπιτιού ότι ο τουρκικός στρατός ετιμάσθη
κατά την Μπελάστητζα και εις όλους τους πρόποδας
του βουνού, εν τω μεταξύ τους ιδοπήσαν ότι ο Πρίγκιψ [δυσανάγνωστη λέξη]
έφθασεν και τους περιμένη να υπάγουν να υποδεχθούν τον
στρατάρχιν Τούρκον, επίγαν, αλ ημίζ εμίναμεν εις μεγάλον
φόβον βλέπονται αντικρί μας τον τουρκικόν στρατόν, και γνωρίζονται
ότι ο ρωσικός στρατός δεν ήχεν φθάσι ακόμι, ενθιμούμενη
τα του ζαγορά ετρέμαμεν από φόβον, αμέσος όμος
μας ηδοπήσαν η Αξιοματικί να μην φοβούμεθα διότι ο στρατός
τον έφασεν, τον στρατάρχιν Τούρκον και τους ιπασπηστάς του του οδιγισαν
εις το ρωσικόν Προξενίον έπιτα επίγαν εις την εκκισίαν
της Παναγίας προσκήνισιν έπιτα επίγαν εις την βουλγαρικήν
Μητρόπολιν και από εκή ήλθαν εις του Κυρ. Βενθύλου όλι, ο σταρτάρχης
Τούρκος με τους ηπασπηστάς του και με τον Πρίγκιπα [δυσανάγνωστη λέξη],
ήτον 11. άτομα και εγευματίσαμεν, αλ επηδή το γεύμα το οπίον
τους προσφέραμεν ήτον απροετίμαστον, μόνον σούπα βραστόν
κούρκο και ψητώ τους επαράκάλεσεν ο Κύριος Βενθύλος να έλθουν
και την επαύριον να γευματίσουν εις ημάς και ευχαρίστως το
εδέχθισαν, και αφού εκάθισαν αρκετήν όραν και μας εδιηγήθησαν,
τας μεγάλας δυσκολίας όπου ηπέφεραν εις τα βουνά και ότι
ο σουλιμάν Πασάς επίτηδες τους εμίνησε την ανακοχίν δια να
αργοπορήσουν και να προφθάσι αυτός να κάμη εκίνα οπού

έκαμεν και εις τον ζαγορα, αλ ημίς εβιάσθημεν περισσότερον
και εις 5. ημέρας ήλθαμεν από την σόφια εός εδώ, με πολλάς
φιλοφροσύνας ανεχώρισαν και επίγαν εις το Προξενίον, ο Πρίγκιψ
[δυσανάγνωστη λέξη] ερώτισε δι εσέ και δια την γιουβανώφενα που ευρίσκεσται,

5. ιανουαρίου

σίμερον ενομίζαμεν να ήμεθα ήσυχη, διότι η Πόλις μας ήναι γεμάτη
από ρωσικόν στρατό ο οποίος διευθύνεται προς τους πρόποδας του βουνού,
εις τας 4. όρας ήρχισεν πόλεμος φρικτός τα κανώνια και τουφέκια
πήπτουν οσάν βροχή, ο οθωμανικός στρατός ήναι εις το
καραγάτζη και η ρώση κάτω από την μπελάστητζα και πολεμούν μανιοδός, το
στρατηγίον
όλο επίγαν εις το μέρος οπου πολεμούν, αναρχίαν μεγάλην έχομε,
παντού αρπαγέ από τους χριστιανούς όσα άφησαν η τζερκέζη
τα αρπάζουν η χριστιανή όπου αρπάξι και ξεσκήση γήνεται έξο
ημοίς καθήμεθα με σιρτομένες πόρτες, από εν μέρος ακούγομεν
τα κανονοβολίσματα και από το άλλο φοβούμεθα μην μας
γυμνόσουν, περί τας 10. το εσπέρας η μάχι έπαυσεν και ο στρατάρχης
Τούρκος με τους υπασπηστά του ήλθαν εις του Κυρ. Βενθύλου και
εσυνεφάγαμεν, έπιτα μας εδιηγήθησαν η υπασπιστέ τα της ημέρας
ότι εσκότοσαν τον φουάτ Πασά και πολλούς αξιοματικούς οδέ σουλημάν
πασάς έφινεν από το στενήμαχο προς το βουνό με μέρος στρατού, και
ότι επίραν 47. κανώνια έφεραν σκλάβους πολλούς αλά και περίπου 1000.
ρώση ελαβόθησαν, και ότι αύριον θα γήνη μεγάλη μάχη εις το
ταχταλή, αφού εκάθησαν αρκετήν όραν ανεχώρισαν, ημοίς δε και
χάσαμεν και εκιμήθημεν καλά διότι 10. βράδια δεν ήχαμεν
αναπαυθή όλο ενδιμένη και έτιμη δια κάθε ενδεχόμενον,

6 . του ιδίου

σίμερον το στρατηγίον εκλυσιάσθησαν εις την Παναγία και
από εκή με τα φανόν και λαμπάδον επίγαν εις τα μαράσια
και έριψαν τον σταυρόν εις την μαρίτζα, μεγάλο μέρος στρατού
διευθύνθη προς το ταχταλή, και Αδριανούπολην, εις δε τους πρόποδας

τον βουνόν μας γήνονται μικρέ μάχε, καθώς ο τουρκικός στρατός
ήναι εις τα βουνά παντού φλόγε φέρονται, όπου απερνούν γημνόνουν
και ανάπτουν, η μπελάστητζα και ο Άγιος Γεώργιος έγινεν μαύρη
γής, τα άλα χοργιά εμισοκάησαν, και το Παζαρτζήκη δεν δεν εκάη
όλο αλλά το εκατεγήμνωσαν, τον Αρμόδιον δεν τον άφισαν τίποτε
μόνον ότι ήχαν φέρι μαζίτον αυτά τους τους έμειναν, όλι αφανήσθηκαν,
το στενήμαχο δεν εκάη, αλλά απερνόντας το στράτευμα εφόνευσαν
3. χριστηανούς τον χατζημανώλη και 2. αγνώστους
και τους εγήμνωσαν, τώρα πάλη γημνώνονται μεταξύ τον στενημαχήται,
και εδώ ο κηνός λαός ότι ημπορέση αρπάζη, αφού εγημνώσαν
όλα τα τουρκικά σπήτια γημνώνουν και την αγοράν,
εάν εφεύγαμεν ήθελαν μας γημνώση η γήτονες μας,

7 . του ιδίου

από την μάχιν του ταχταλή 5. όρας μακράν του στενιμάχου επέστρεψαν
σήμερον η ρώση φέροντας μαζί τον πολλά κανώνια, πολεμοφόδια και
σκλάβους, αλλά πρέπη να εσκοτόθισαν και πολλή ρώση, τους επαριθμούν
εός 5. χιλιάδας, από τους τούρκους αλογάριαστη εις τον κάμπον παντού
ηπάρχουν πτόματα, εκτός του πολεμούντον απέθαναν εις του δρόμους
και από κακοπάθια γηνέκες, πεδιά, η μητέρες άφιναν τα πεδιά τον
άλα άφιναν και άλα έχαναν, όσα δεν απέθαναν τα φέρνουν τώρα με
τα αμάξια εντόπια και ξένα, πανταχόθεν καταστροφέ και διστηχία,
από τους χριστηανούς της πόλεος μας μόνον 3. εσκοτόθισαν από σφέραν κανονιού,
ένας νέος και 2. πεδιά, ο χατζη Αναστάσιν ο γήτον μας εκτηπήθη από
ένα φισέκη εις το στόμα, έχασεν ολίγα οδόντια το στόμα του το έραψαν
από φισέκια κάμποσα σπήτια ετριπήθησαν τζάμια έσπασαν
αλλά μικρά πράγματα, μόνον εις τον νεμπέτε τεπέ εχαλάσθησαν
κάμποσα σπήτια, η Άνθρωπη όμος ήχαν φήγη, του χατζή Αναστάσι
του ήλθε το φισέκι στεκάμενος εις το παράθιρο της Αχλανλούς δια να
βλέπη προς το μέρος το οπίον επολεμούσαν, από τον πόλεμον εγλητόσαμεν
αλλά η πυρκαϊα της αγοράς και αι αρπαγέ αφάνισαν
πολήν κόσμον όσι ήχαν κατάστασιν έχασαν και όσι δεν ήχαν
άρπαξαν και έχουν, αι αρπαγέ εξακολουθούν, τα τουρκικά σπήτια
τα εγίμνωσαν και τα σπάνουν και κέγουν την ξυλικίν όλα ανικτά

και έριμα, εις τον σταθμόν κιλούνται διάφορα πράγματα άρματα,
φισέκια, φαγίσιμα διάφορα, όπιος ημπορέσει αρπάζει, η οικατόρισα
μας χάριν περιεργίας επίγεν εις τον σταθμόν και αφού τα ήδεν
όλα αυτά, και πολλούς σκοτομένους, ήδεν σινχρόνος ότι 84. στρατιότε
τούρκι πεθαμένοι και σκεπασμένη με παπλόματα, ήναι από εκίνους
τους οπίους έβγαλαν από τα νοσοκομία και δεν εδινίθησαν να
φήγουν μην ηπάρχοντος τρέν,

9 . του ιδίου

όλα τα σπήτια τα καλά έχομεν Αξιοματικούς με τους οιπιρέτας τον με τα
αμάξια τον με τα άλογα τον, τα δε σχολία μας γεμάτα από πληγομένους
η οπήη αποθνήσκουν με το σορόν, πηρκαιές έχομεν σχεδόν καθημέραν
και αι αρπαγέ εξακολουθούν, αι αποθήκε αι οπιαι δεν εκάησαν
τόρα γημνώνονται, η φάβρικα του Βενθύλου δεν εβλάφθη
αλ ήχεν εις το Παπαζλή ρήζη ακτήπητον περίπου 3. χιλιάδας
κιλά και του το επίραν, η χριστηανή, τα κανώνια τα οπία εκιρίευσαν
η ρώση από τους τούρκους [δυσανάγνωστη λέξη] εός 150. τα 100. τα έχουν
αραδιασμένα εις τον σταθμόν, την τελευτέαν ημέραν οπου έφευγαν
η οθομανή επίραν μαζί τον και όλους τους φιλακισμένους χριστηανούς
και όταν απομακρίθικαν μιάν όραν μακράν της πόλεος τους έβαλαν
και έσκαψαν μεγάλον χάνδακα, αυτή η διστηχίς ενόμιζαν ότι θα κάμουν
προχόματα, και αφού εσκαύθη ο χάνδαξ τους εφόνευσαν και τους
επαράχосαν πρήν ξεψηχίσουν, εξαυτόν 2. έφιγαν και ήλθαν και αυτή
τα εδιηγήθησαν, εφάνη απήστευτον ολίγον, και επίγαν επίτηδες 3.
ηατρή και ήδαν ότι ήναι αληθέστατον,

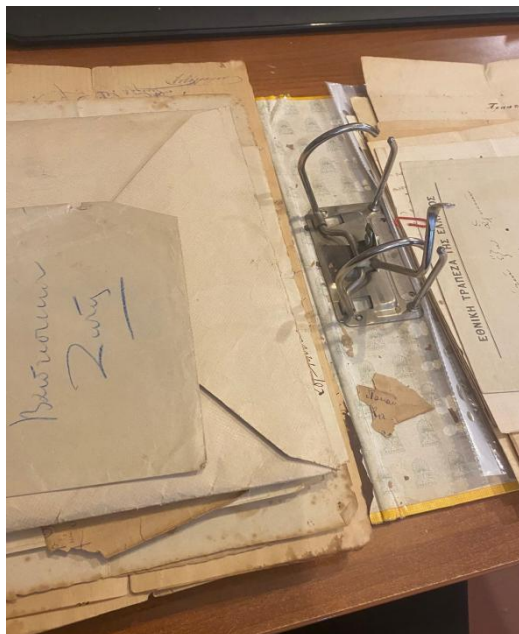
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - Μεθοδολογία

4.1 Παρουσίαση των σταδίων της ταξινόμησης και περιγραφής του αρχειακού υλικού

Το αρχείο των οικογενειών Μαυρίδη και Μαυρομμάτη, περιήλθε στην κυριότητα του ΕΛΙΑ - ΜΙΕΤ Θεσσαλονίκης το 2020, από δωρεά της Ντύλλια Τζαννέτου, εγγονής του Αλέξανδρου Μαυρομμάτη. Αποθηκεύτηκε σε ένα κουτί και του δόθηκε ο κωδικός αναγνώρισης, τα τεκμήρια ήταν αταξινόμητα και χωρισμένα σε φακέλους και ντοσιέ.

Εικόνα 1. Κουτί αποθήκευσης φορέα

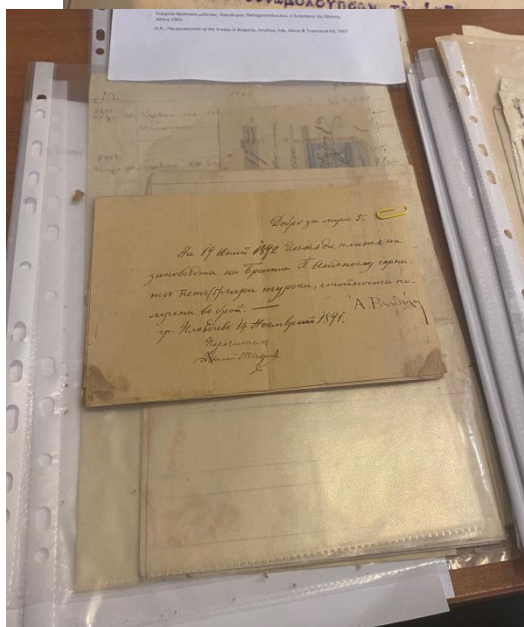
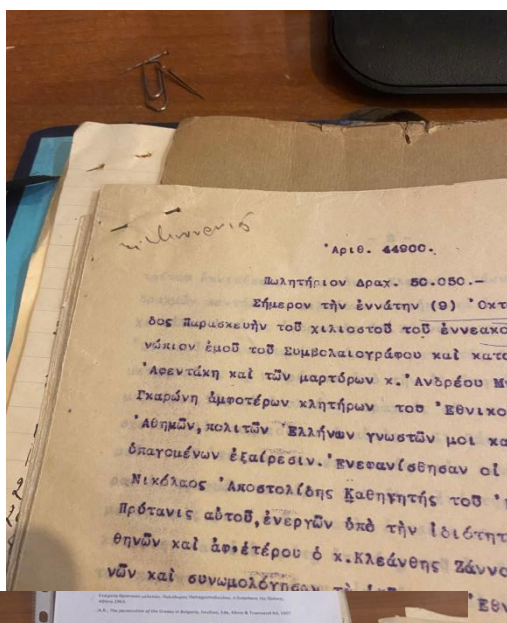

Εικόνα 2. Περιεχόμενο ντοσιέ

Πριν την έναρξη των εργασιών πραγματοποιήθηκε συζήτηση με τον υπεύθυνο του Αρχείου, για την επιλογή του αρχειακού υλικού, για τις εγκαταστάσεις και το αρχειοστάσιο του κτηρίου, όπου πραγματοποιήθηκε η ταξινόμηση και την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο έπρεπε να αντιμετωπισθεί το υλικό.

Πραγματοποιήθηκε εφαρμογή των καθιερωμένων αρχειακών πρακτικών. Αρχικά αφαιρέθηκε το υλικό από το κουτί και τοποθετήθηκε σε γραφείο για να ξεκινήσει η επεξεργασία του κάθε αρχειακού δεσμού χωριστά. Αφαιρέθηκαν τα ντοσιέ, οι ζελατίνες, οι σκουριασμένοι συνδετήρες και τα συρραπτικά από τα

τεκμήρια, οι συνδετήρες αντικαταστάθηκαν με νέους πλαστικοποιημένους.

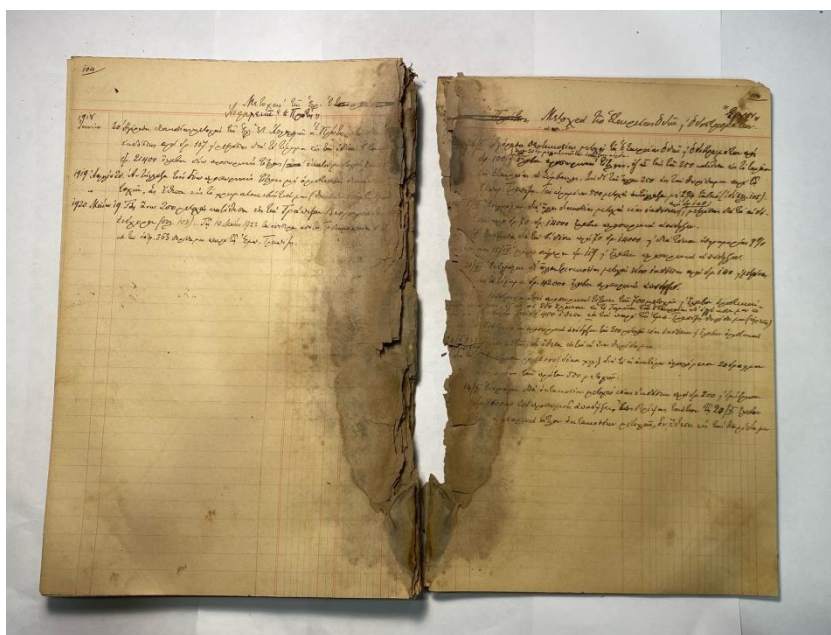
Εικόνα 3. Αρχικό στάδιο επεξεργασίας

Εικόνα 4. Αρχικό στάδιο επεξεργασίας

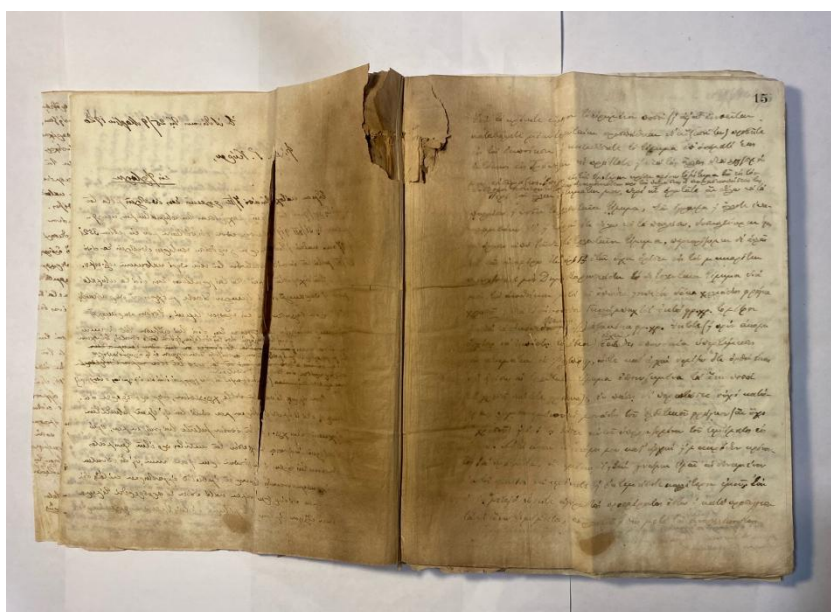
Μετά τη μελέτη των τεκμηρίων, συλλέχθηκαν οι σχετικές με το περιεχόμενο, το θέμα, το είδος και τις χρονολογίες πληροφορίες των τεκμηρίων, οι πληροφορίες των σχέσεων μεταξύ των τεκμηρίων, οι οποίες ήταν απαραίτητες για το επόμενο στάδιο της ταξινόμησης. Πραγματοποιήθηκε αρχικά πρόχειρη οργάνωση του υλικού θεματικά, έπειτα ομαδοποιήθηκαν τα τεκμήρια με βάση τα πρόσωπα των οικογενειών και θεματικά. Τοποθετήθηκαν σε λευκά αντιόξινα αρχειακά δίφυλλα υποφακέλους και αρχειακά κουτιά, αναγράφηκαν πάνω σε κάθε ενότητα οι τίτλοι και οι ακραίες χρονολογίες. Ακολούθησε η αρχειακή αναλυτική περιγραφή φακέλου/υποφακέλου σε

ηλεκτρονική μορφή, με χρήση του Διεθνούς Προτύπου Αρχειακής Περιγραφής (ΔΙΠΑΠ). Σκοπό της περιγραφής αποτέλεσε η επεξήγηση του πλαισίου παραγωγής του αρχειακού υλικού και η διευκόλυνση της πρόσβασης σε αυτό.

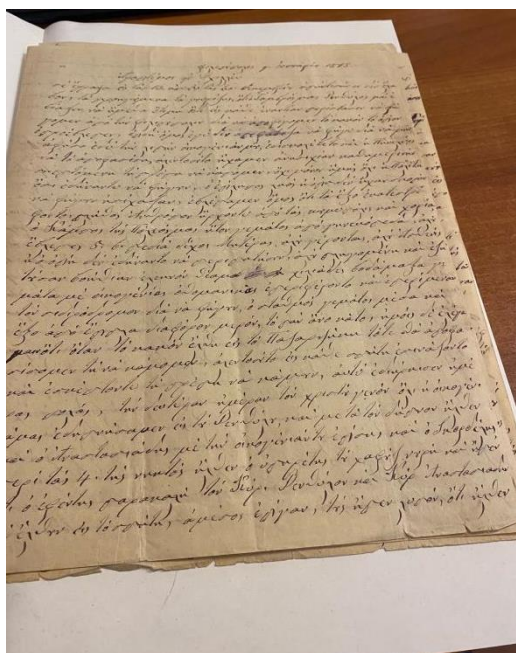
Λόγω της κακής φυσικής κατάστασης και φθοράς του καταστήχου και του βιβλίου αντιγραφής επιστολών, που περιέχει το αρχείο, κρίθηκε απαραίτητο να φωτογραφηθούν ώστε να αποφευχθεί η χρήση τους.

Εικόνα 5. Κατάστιχο

Εικόνα 6. Βιβλίο αντιγραφής επιστολών

Εξίσου σημαντική κρίθηκε και η αποθήκευση τους σε οριζόντιο αρχειακό κουτί και η φύλαξη τους σε οριζόντια θέση στο αρχειοστάσιο, αφού η ράχη τους και το εσωτερικό πολλών σελίδων έχει καταστραφεί.

Εν συνεχεία έγινε μεταγραφή της επιστολής της Ζωής Γ. Μαυρίδη προς το γιό της με ημερολογιακή καταγραφή «περί της εισόδου των Ρώσων εις Φιλιπούπολιν» (1878), η οποία παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Εικόνα 7. Επιστολή της Ζωής Γ. Μαυρίδη, με ημερολογιακή καταγραφή «περί της εισόδου των Ρώσων εις Φιλιπούπολιν» (1878)

Τέλος τοποθετήθηκαν τα αρχειακά κουτιά στο αρχειοστάσιο του ΕΛΙΑ.

Εικόνα 8. Τοποθέτηση υλικού στο αρχειοστάσιο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - Συμπεράσματα

5.1 Σύνοψη του συνόλου της μελέτης

Η διατήρηση των αρχείων έχει μεγάλη σημασία για τη διατήρηση της γνώσης και της ιστορίας. Τα τεκμήρια παρέχουν πληροφορίες για το παρελθόν οι οποίες είναι απαραίτητες για την ιστορική έρευνα. Είναι γεγονός ότι οι αρχειακοί φορείς έχουν αλλάξει, έχουν γίνει σημαντικά βήματα προόδου. Με την αύξηση πληροφορίας και την εξέλιξη της τεχνολογίας, προκύπτουν και νέες τεχνολογίες για τους αρχειονόμους και τους ερευνητές και οι αρχειακοί φορείς μπορούν να ανταποκρίνονται καλύτερα στους σκοπούς τους.

Σκοπός των αρχειακών υπηρεσιών είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη διατήρηση και φύλαξη των αρχείων. Πρέπει να λαμβάνουν μέτρα και αποτελεσματικά σχέδια διατήρησης. Για τη σωστή οργάνωση μιας αρχειακής υπηρεσίας, είναι απαραίτητη η γνώση και η εφαρμογή προτύπων, καθώς και η αντικειμενική εκτίμηση της κατάστασης του υλικού, η αντιμετώπιση κάθε τεκμηρίου διαφορετικά, ο καθορισμός των τεκμηρίων μεγαλύτερης αξίας και ο υπολογισμός των διαθέσιμων πόρων. Μεγάλη σημασία έχει επίσης και ο υπολογισμός των κινδύνων, η συντήρηση η ψηφιοποίηση, η κατάλληλη φύλαξη των τεκμηρίων ή απόσυρση τους όταν δεν επιτρέπεται η χρήση. Είναι σημαντικό να γίνεται σωστή τοποθέτηση στα ράφια, να υπάρχουν και να χρησιμοποιούνται προστατευτικές ειδικές συσκευασίες για την αποθήκευση των τεκμηρίων, και να γίνεται έλεγχος των περιβαλλοντικών συνθηκών.

Η εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας, μου έδωσε την ευκαιρία για την εφαρμογή των γνώσεων που απέκτησα κατά τη διάρκεια των σπουδών μου στο Τμήμα Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, στο ερευνητικό και πρακτικό μέρος της, και να τις εμπλουτίσω. Κατά την εκπόνηση του πρακτικού μέρους της εργασίας διεκπεραίωσα τις απαραίτητες αρχειακές διαδικασίες, ώστε να καταστεί το αταξινόμητο υλικό διαθέσιμο για χρήση και ιστορική έρευνα. Η ταξινόμηση και η περιγραφή του αρχείου μου προσέφεραν σημαντικές γνώσεις όσον αφορά την επιστήμη της αρχειονομίας και τη διαχείριση του αρχειακού υλικού. Παρατήρησα ότι το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο Θεσσαλονίκης

καταβάλει μεγάλη προσπάθεια, όσο το επιτρέπουν οι συνθήκες, για τη διαφύλαξη και ανάδειξη των συλλογών του. Όπως επίσης και για την εξυπηρέτηση των ερευνητών.

Βιβλιογραφία

Ellis Judith, *Η διαχείριση των αρχείων*, μτφρ. Ζωή Οικονόμου, Αθήνα, Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, 2000

Γιαννακά Αμαλία, *Η ταξινόμηση: έννοιες και βήματα*. Στο Καραπιδάκης Νίκος - Βακαλοπούλου Μαρία (επιμ.), *Αρχειονομία. Η πρακτική των γενικών αρχείων του κράτους*, Αθήνα, 2012

Γιαννακόπουλος Γιώργος - Μπουντούρη Βασιλική, *Εισαγωγή στην Αρχειονομία*

Εμμανουηλίδου Κωνσταντίνου Β., *Σύγχρονος ιστορία. Οι ανθελληνικοί διωγμοί εν Βουλγαρία το 1906, αι τραγικαί ημέραι του Ιουνίου και του Ιουλίου, το ολοκαύτωμα της Αγχιάλου την 30 Ιουλίου 1906*, 1956

Ζάννου-Παπαδοπούλου Μιράντα, *Μια οικογένεια, δύο αιώνες. Το χρονικό της οικογενείας Ζάννου*, Αθήνα 1998

Κολυβά Μαριάννα, *Εγχειρίδιο αρχειονομίας. Θεωρητικές προσεγγίσεις. Οργάνωση και σκοποί. Σύγχρονες προκλήσεις*, 2011

Κτίρια αρχείων: βασικές αρχές σχεδιασμού, Αθήνα, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, 1999

Μινώτου Μαριέττα, *Φορείς διάσωσης αρχειακού υλικού κατά τον 19ο αιώνα και έως την ίδρυση των Γενικών Αρχείων του Κράτους*. Στο Καραπιδάκης Νίκος - Βακαλοπούλου Μαρία (επιμ.), *Αρχειονομία. Η πρακτική των γενικών αρχείων του κράτους*, Αθήνα, 2012

Μπάγιας Ανδρέας, *Εγχειρίδιο αρχειονομίας. Η επεξεργασία ενός ιστορικού αρχείου*, Αθήνα: Κριτική, 1999

Μπάγιας, Ανδρέας, *Αρχειονομία: βασικές έννοιες και αρχές. Η οργάνωση των αρχείων για τη διοίκηση και την έρευνα*, Αθήνα: Κριτική, 1998

Σαράντος Καπιδάκης, *Εισαγωγή στις Ψηφιακές Βιβλιοθήκες*, Δίσιγμα, 2014

Άρθρα

Παντελάκης Ν., *Η ανάγκη υιοθέτησης προτύπων περιγραφής στην αρχειακή πρακτική*

Παντελάκης Ν., *Η οικογένεια Ζάννου: Επιχειρηματική δραστηριότητα και οικογενειακό δίκτυο 1885 - 1940*

Νομοθεσία

Νόμος 4610/2019, άρθρο 160: *Αρχείο και αρχειακό υλικό*, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της

Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 70/Α΄/07.05.2019)

Νόμος 4610/2019, άρθρο 196: *Αναπαραγωγή αρχείου*, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 70/Α΄/07.05.2019)

Ιστοσελίδες που χρησιμοποιήθηκαν

Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις Κάλιπος: <https://repository.kallipos.gr/>

Γενικά Αρχεία του κράτους: <http://www.gak.gr/>

Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία: <https://www.eae.org.gr/>

Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης (ΕΛΙΑ - ΜΙΕΤ): <http://www.elia.org.gr/>

Λημματολόγιο Ηλεκτρονικών Κυπριακών Θεματικά Οργανωμένων Συλλογών: <https://lekythos.library.ucy.ac.cy/>

Council on Library & Information Resources: <https://www.clir.org/>

International Council on Archives: <https://www.ica.org/>

